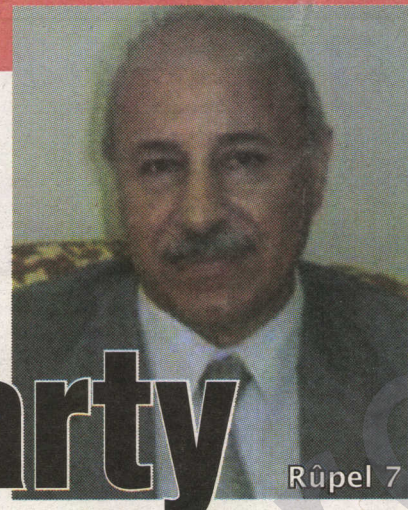

Li Kurdistanê azadiya ramanî di xeterê de ye

Kerîm Sincarî

Wezîrê
hundir
Kerîm
Sincarî

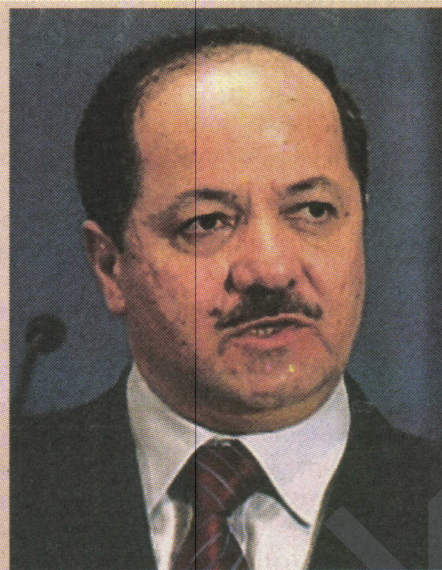
Rûpel 7

da ser şopa Mac Carty

PEYAMA
Kurd

Hejmar 49 | 12.08.2005

Kurdish weekly newspaper

Mesûd Barzanî:
Ez
û Celal Talabanî
xwediye yek nêrîn
û yek helwestê ne

Rûpel 8

Yewnan û Tirkan liser
çiyayê Agirî li hevdu
nekirin

Rûpel 3

Îranê derbeya talî ji
Rûsya xwar

Rûpel 4

Welatî xo nas biker:
Çolîg

Rûpel 16

Xwarina fêkiyan
îhmal nekin

Rûpel 13

Buroya
Alîkariya Civakî
ya Kurdistanê
liser kar e

Rûpel 8

D 1.50 EUR, A 1.70 EUR, B 1.70 EUR, NL 1.70 EUR, CH 2.60 SFR
LUX 1.70 EUR, 11.70 EUR, S 19.00 SKR, DK 14.00 DKR,
N 16.00 NOK, GB 1.10 £, GR 1.70 EUR

Dîroka Vejetaryanî

Fadil Özçelik

Li gorî vejetaryana dîroka v ejetaryanî bi seruvana (macera) mirovatiyê liser erdê destpêdike. Jiber ku însan ji wek meymûnan bi milyon salan li daristanên tropîkal jiyane û tenê bi mêwe û şenayiyê jiyana xwe berdewam kirine.

Lê jiber sedemên wek erdhej û yên mayin bi wextê re mirov mecbûr mane ku dem dem çihê xwe biguherînin ango koçber bibin. Gava avhewa (îklîm) tê guherandin mirov carna mêwe nabîne ku bixwe û ji wê çaxê ve jibo têrkirina zikê xwe dest bi kuştina heywanan dike. Piştî ku agir dibîne hezkirina mirov

ya goşt zêdetir dibe û pê re ji kuştina heywanan.

Prof. Bunge di derbarê v ejetaryanî de di pirtûka xwe ya bi navê, “Le Droit c'est la Force de weha dinivise: “Berî demên însanî, bapîrên mirovan wek hin curên meymûnan liser daran dijîyan û bi mêwe (fêki) zikê xwe têrdikirin. Bedene mirov ji vê yekê îsbat dike. Jiber ku mirov xwedî roviyên ku mêwe û gîha dixwe ye. Însên piştî ku dev ji jiyana xijende (serzîki) berda û rep sekîni (xwe rast kir) xwarina wî jî guherî û destpêkir ku goşt û nebatîyan bi hevdu re bixwe. Lê bi vê guherandinê re mirov nexweşi jî nas kir. Jiber ku ji xwarina goşt re roviyên

kurt divê. Jiber ku rêya boriya mehandinê gelekî dirêje goşt di virde di demek kurt de xira dibe.”

Prof. Foye jî di vê mijarê de bi raya Bunge re ye. Prof. Foye dibêje: “Li gora anatomiye mirovên yekem ne goştixwur lê mêwexwur bûn. Wek ku Gustan îdia dike ne dirinde (hov) lê sakîn bû. Gur hevdu naperçiqînin. Şêr û piling jî weha. Ne diyare ku ev pêwistiya ne xweristi (tebîî) ji ku di mirov de peyda bûye. Berberiyên ligel qebileyên hov wek xirabî li jinan kirin, pê re dayîna pêwendiyên hêsiran (dîl) û piştî ku hat temenekî xwarina jinan di destpêkê de tune bû.

Em jî mijarê bi dîr nekevin. Wek ku li jor eşkere dibe vejetaryanî ne tişteki nû ye. Di her deman de çêtirîn zanyar, hemû pêxember, rêberên baweriyên cuda, kesên ku bi bilindkirina sewiya ehlaq û zihînê mirov re mijûl bûne bi vejetaryenbûna xwe hatine naskirin.

Wek ku di dîrokên neteweyan de jî diyar dibe, bilindbûn û ketina wan ya di warê fikir de gelekî bi xwarina wan re jî girêdayî ye. Îro jî ramangerên mezintir û jî huner heta siyasetê hemû kesên bi dav û deng hema eynî xurikan dixwin. Wek mînak em dixwazin li vir çend navan bi rêz bikin. Buda, Zerduşt, Pisagor, rahibên agirperestên Îrani, zanayên Hindî, kahînen Misîrî, filozofên Grekî, Homeros, Sokrat, Eflatûn, Aristo, Plutark, Epikur, Seneca, Pelin, Markorol, Virgil, Zenen, ruhbanên Mesîhî Krizestem, Sen Koleman, Daleksandri, filozof, alim û metasavvîfê Islâmî Hz. Elî, Ebû Elî Sîna, Nasir Husrev, Şêx Nejmeddîn Razî, Mevlana, Yezîdî, Mezdekî, Bacon, Kornaver, Gasandi, Milton, Sudenberg, Nevton, Paskal, Monteyn, Jan jak Ruso, Lamartin, Vagner, Tolstoy, Faber, Volter, Edison...

Gelek ol û bawerî mirovan jî xwarina goşt bi dîr dixwe. Hindîstaniyên Brahma û Bûdist îspat dikin ku bê xwarina goşt jî jiyan mimkun e. Heta jê wêdetir rahibên wan jî hemû xwarin û vexwarina heywanan dîrin. Jiber ku heywan ligel wan miqedes bûn. Pisagor ev bawerî gihand heta Yewnanîstanê. Hin pirtûk îdia dikin ku Arî bi teveyî goşt nedixwarin. Di pirtûka Hindiyên Manavad Harma Sashtra de kesên goştixwur bi şeytanê ku ji vexwarina xwînê tîr nabe tî gunehbarkirin. Yekem yaseya Buda weha ye: Nekujin, bi evîne

dagirtî bin. Çembera peresana zindiyan xira nekin.”

Zerduşt di şîretên xwe de, kuştina heywanên bêzirer yê Ahuramazda afirandine bi cinayetêk qirêj binavdike. Di Avesta de çandîni yekem karê mirov yê pîroz e. Her weha pesnê mêweyên ku di şîklê dinyê de ne tê dayin. Di Gatha 32an de weha tê nivîsandin: “Ahuramazda naletê li ew kesên ku heywanên bi çar ling dikujin dike. Li gora rivayetên Zerduşt tenê bi şîr û riwekan (nebat) zikê xwe tîr dikir.

Şêx Mihemed Xalid jî ferman dabû ku li Kurdistanê kes kewan, teyr û tilûran û maran nekuje. Bi tenê neçîra masiyan serbest bû.

Di pirtûka Debistan de weha hatiye nivîsandin: “Yezîdiyên mezin goşt bi devê xwe nedikirin. Jiber ku xwarina goşt ne taybetiyek mirov e. Kengî jibo xwarinê bikuje, ev taybetî wê bibe perçek ji qarekerê wî û wê dirindetiye bi xwe re bine.”

Horas dinivise ku Arfe jibo dirindetiya Grekan ji ser wan rake xwarina goşt qedexê kiriye. Hz. Elî jî weha dibêje: “Aşika (mîdê) xwe nekin goristana heywanan.”

Ka em guhê xwe bidin filozofê

Yewnanî Plutark jî: “Tu ji min re pirsra jibo çi Pisagor goşt naxwe dikî. Lê berevajî ez jî te dipirsîm: Gelo kijan mirovî cara yekem cesaret kir ku goştê mirî bibe devê xwe? Jiber ku liser sifreya wî cesed û laş hene. Lebatên zindiyan ku demek berê dinêrî, dimeşî û direvî. Çavên wî çawa tehammullî dimena kuştinê kir? Çavên wî çawa li herikandina xwînê, li gurandina çerm û perçê perçê kirina heywanê nihêrî? Hûn tîyên xwîna heywanên bêguneh in. Lê tu zirara wan naghêje we. Ew fêrî we dibin, bi we re dixebitin, baweriya xwe bi we tînin û hevaltiyê bi we re dikin. Lê hûn bi şerjêkirin û xwarina goştê wan îspat dikin ku divê bawerî bi we nebe.

Ey mirovê li dijî xweristê tev-digere. Ma tu jibo xwarina hemcînsên xwe bixwî hat afirandin?!”

Prof. Gasandi di nameyek xwe de weha dinivise: “Diranên mirov ne jibo xwarina goştê. Jiber ku diranên goştixwaran tîj, dirêj û ji hevduqetiyayî ne. Diranên şêr, piling, seg, guran weha ne. Lê diranên mirovên ku jibo xwarina mêwe û sewze hatine afirandin, kurt û nêzikî hevdu ne.

Yewnan û Tirkan liser çiyayê Agirî li hevdu nekirin

PK - Grûbek çiyagerên Yewnanî jibo ku hilkişin Çiyayê Agirî ya ku bi 5 hezar û 138 metreyî bilindtirin çiyayê Kurdistanê ye di 8ê mehê de bi balafirê hatin Wanê.

Lê rêvebirên Tirkan bi maneya ku destûra çiyagerên Yewnanî nîne nehiştin ku ew xwe bigihînin Agirî.

Lê çiyagerê Yewnanî Janni Konstantino ev agahdarî tekzîp kir

û eşkere kir ku wan destûr wer-girtine.

Konstantino pirsar rojnameva-nekî Tirk, „jiber ku hûnê alaya Yewnanî li zîrweya Agirî biçikî-nin destûra we hat iptalkirin?“ weha bersivand: Ev pirsgirêka alayê ji ku derket ez nizanîm. Li hemû dinyayê adete ku wexta çiyager xwe digihînin zîrweya çiyayekî li wir him alaya welatê xwe û him jî alaya welatê ku ew

lêne biçikînin û li wir sûretan dikînin. 3 sal berê di mehek Tebaxê de tîmek çiyagerên Tirk hilkişiyar çiyayê Olimpos û li wir him alaya xwe vekirin, him sûret kişandin. Me jî ew pîroz kirin.“

Belê li welatê Kurdistan, li Kurdistanê Tirk û Yewnanî li hevdu nakin ku ka li zîrweya Agirî alaya Yûnaniyan dikare bê vekirin an na!

Mozên hingiv hatin xezabê

PK - Li navçeya Sorekê piştî qelibandîna gerdêka (parxêl-ereba hespan) bi gurbikan (jibo mîşên hingiv) barkirî mozan bi deh kesan veda û ew birindar kir.

Di serê sibeha 8ê mehê de du malbatan bi du erebeyên hespan xwestin gurbikên xwe ji Sorekê bibin gundê xwe. Piştî ku ji Sorekê derketin gerdêk qelibî. Bi qezê re gurbik şikestin û mîşên di hundurê gurbikan de bela derûdorê bûn.

Sorekiyên li wir 9 kesên ku di herdu erebeyan de bi pêvedana mozan birindar bûn rakirin nexweşxanê. Ji wan rewşa Cengiz Agirtaş girane.

Herdu hesp jî mirin.

Mûş şoraxî dibe!

PK - Li gora daxuyaniya Serokê Weqfa tîkoşîna li dijî erozyonê beşa Mûşê Ihsan Aytemiş li Mûşê daristan roj bi roj tê imhekirin û gelek herêmên ku bi daristan niha şorax mane.

Liser kaxizan ji 358 gundên Mûşê 93 heb wek gundê daristanî tê xuyakirin. Lê di êsasê xwe de li gelekên ji wan daristan nemaye. Dewleta Tirk li cihên ku jê tê destê xwe, li derên ku jê nayê bi gundiyan ku qedr û qimeta daristanên xwe nizanin tahrîb dîke û dide kirin.

Li gora qeydên resmî berê çar aliyê Mûşê bi daristan bû.

Jiyana xwe bi dawî anî

PK - Li navçeya Mûtî di 3ê mehê de ciwanekî bi destê xwe dawî li jiyana xwe anî. Li gundê Evler xortekî 17 salî Erhan Yaşar ji ber sedem eşkere nebû gulek bera singa xwe da û xwe kuşt.

Piştî teqînê malbata Yaşar reviyar odê lê lawê xwe mirî ditin.

Baranê Dîgor felç kir

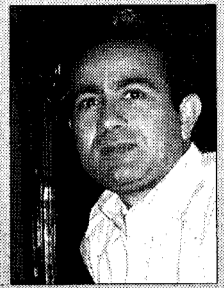

PK - Di 8ê mehê de navçeya Qersê Dîgor di bin baranê de ma. Barana ku wek ji satilê vala bibe bariya û piştî demekê lehî rakir. Jiber ku çemê Dîgorê rabû gelek dikan û mal di bin avê de man.

Li Kurdistanê di van salên dawî de avhewa (îklim) bi awayekî berbiçav diguhere. Di kelkela germa havînê de barana zivistanê zû bi zû nayê ditin dibare, lehî radibe. Baranê vê carê jî li Dîgorê xist. Barana ku car bi car bû zîpik zirarek mezîna da çandiniyê û çendek dewar jî kuşt. Piştî rawestandina baranê xelkê û esnafan rahiştin melkîsên xwe û li bajêr û malên xwe paqijî kir.

Panorama

Dilbixwîn Dara

Pêwîstî bi Ajanseke Nûçeyan heye

Bi dehan malper, rojname û kovarên me hene. Eger ku em wan bihesibînin wê hejmareke wiha derkeve pêşya me ku, me qet texmîn nekiribe.

Kurd gaveke nû û mezin di warê ragihandinê de davêjin. Gavavêtineke wiha hêviyê mezin dide mirov, ku di pêşerojê de nîfşekî rewşenbîr, zana û tégihîştî biafire.

Ragihandin roleke mezîna di perwerdekirina civakê de difîze, bi taybetî jî dema ku ew di destên şareza û pisporan de be.

Rojname, kovar, radio, televîzyon û malperên kurdî gelek in, her yek jî wan jî aliyê xwe ve li gora derfetên di dest de û tégihîştina xwe karekî dîke.

Lê belê tiştêk jî wan kême. Ajanseke Nûçeyan.

Herçiqas em xwediyê gelek navgînan medyayê bin jî, lê heya niha em nebûne xwediyê çavkaniyê nûçeyan ya serbixwe.

Hebûna ajanseke nûçeyan hem di warê netewî de hem jî di warê navnetewî de giring e. Hûn dibînin çavkaniyên me yan rojname û televîzyonên tirkî ne yan jî yên erebî ne.

Jixwe gelek caran tiştên ku di rojname û malperên me de tene weşandin, tenê kopyayê kurdî ye jî nûçeyên ku di rojnameyên erebî û tirkî de hatine weşandin.

Ajansên hemû mîletan hene. Civakên ku bûne xwediyê pêşerojê demokratîk, hemdem û pêşketî berî niha bi sedsalan ajans ava kirine, binêrin di Ajansa frensî AFP de nêzîkî 2000 kes jî 81 neteweyan, 900 jî wan li derveyî Frensa dixebitin, ew di sala 1832 de hatiye danîn.

Reuters di 1851 de jî aliyê Paul Julius Reuter ve li Londone hatiye avakirin, ev tenê du nimûne ne, bi sedan nimûneyên wiha hene. Wan bi derfetên pir hindik dest pêkirin, lê niha dikarin bi mezîna siyaseta cihanê biltzin. Her wiha ew jî bo neteweyên xwe jî bûne qezenceke mezîna.

Raste du-sê ajansên me jî hene, lê ew yên rêxistinî in, ew ajans nikarin roleke mezîna bilizin û bibin pîrek di navbera Kurdistanê û cihanê de, ew hem teng dimînin hem jî jî aliyê medyaya cihanî ve pir cidî nayên girtin. Ewqas bûyer li Kurdistanê qewimîn, niha jî diqewimîn, ka kîjan ajanseke cihanî nûçeyê ajans yan jî rojname û televîzyoneke me weke çavkanî nîşan daye? Tune ne.

Tiştêkî balkêş e, bûyereke ku li Hewlêrê yan jî li Silêmanî diqewime, yan em jî rojnameya Al Şarq Al Awsat a erebî yan jî jî Hurriyeta tirkî digirin.

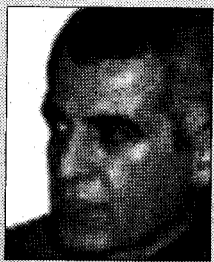
Em wan weke çavkanî nîşan didin. Li cem me diqewime, lê em diçin ji Ankara yan jî ji Londone digirin. Em dibêjin: "Li gora CNN-TURK li Diyarbekirê di filan rojê de filan tişt pêk hatiye..." tevî ku em bi xwe li Diyarbekirê ne jî. Di rewşê wiha de wê tu caran nûçeyên ku em bi xwe amade dikin jî, ji weşanên din re ne cihê baweriyê bin.

Çi bibêjim ajansên me, bi nûçeyên ajansên din ajans in, peyamnêrên me yan tune ne, yan jî gelekî kême in. Peyamnêr jî MHA digire, MHA ji DIHA, DIHA ji AA (Anadolu Ajansi), yan jî jî peyamnêrekî ku wî bi xwe jî ew nûçe jî Milliyetê girtibe.

Yan jî O. Politika ji MHA digire, MHA ew jî DIHA, DIHA jî ew jî Hurriyet ê û Hurriyet ê jî DPA girtiye.

Rewş gihaye radeyeke wiha ku baweriyê me bixwe bi nûçeyên ku medyaya me diweşîne neyê, em radibin jî cihên din digirin, baweriyê me bêhtir bi rojname û ajansên cîranan tê.

Her roj kanalên televîzyonê yên nû vedibin, her roj rojname û kovarên nû dest bi weşanê dikin, hemû jî hema hema kopyayên hev in, bi milyonan dolar li wan tene mesrefkirin, lê mixabin kesek li avakirina ajansêkê nafikire. Bi hezaran kes di wan rojname û televîzyonan de dixebitin, lê ka yên ku rabin û bibêjin em ajansêkê ava bikin û 20-30 peyamnêr û rojnamevanan tede bixebitînin û nûçe, raport, wêne û hevpeyvînan bi ser wan rojname û televîzyonên xwe de bibarînin!

Nejdet Buldan

Barîkella Tanju!!!

Min fitbol û gelek sîporên di divên. Di zarokatiyê de taximê min yê fitbolê Beşiktaş bû. Piştî min xwe famandi, ez û taximên Tirkan ji yek dîr keftin. Xeta bit an ne, min Tirk bi sîporê jî neven. Niha fanatîkek Barcelona û Real Madrid im. Lê hemû sîporan temaşe dikem, nemaze fitbola Lîga Şampiyonan, Cîhanê û ya Elman, Îtalî û Îspanyolan. Xurtîniya xwe min xîşkê (skî, qayax) jî dikir. Lê, niha tenê temaşevaniya televîzyonê min pê çêdibit.

Tê bîra min, serokê Parlamentoya Katalanya, digote me 'gelo hûn Kurd nikarin taximeke fitbolê çêken û navê Kurdan li dinyayê di wî warî da jî derêxin?. Binêrin taximê Barcelona faktoreke gelek mezin e. Rebeno, şert û mercên Tirkîyê û yên me Kurdan baş ne dizanî.

Min bihist ku rêberek Kurdîstana Federe, an jî yekî liser navê wan teklîfî Tanju Çolak kirîye. Jibo antirenorîya taxima/taximek Kurdîstanê.

Di çapemenîya Tirkan da, liser vê mijarê gotinên Tanjû eve bûn: "...Raste, Mûnîr Ceylan jî bakurê Iraqê bi telefonê li min gerîya. Ew teklîfe li min kir. Ez li Tirkîyê leyiztkerek gelek baş bûm, belê piştî min fitbol hêlay, çî taximên me (Tirkan) qedrê min nezani. Niha ew teklîfe gelek baş e û pêwîstiya min jî pê heye. Belê, hestên min yên neteweyî nahêlin ez li Bakurê Iraqê vî karî bikem....." (Çavkanî: HYPERLINK <http://www.Superonline.com.tr> www.Superonline.com.tr 6ê Tebaxê 2005)

Birastî ez nizamim ka gelo Tanju dê bibe antirenorê 'Kurdîstansîporê' an ne. Ya ez dizanim em bakurî tenê evindarên Tirkan nînin. Ma em mecbûrî jibo futbolê jî Tirkan bo xwe bikeyne mînak. Ew dikarin bêjin Tirabzonsîpor, Adana-demîrsîpor, Kayserîsîpor û û. Taximên me jî bila navê wê Kurdistan, Hewlêr, Duhok û nizamim çî bit. Ew 'sîpor' çîye gelo?

Belê ya herî balkêş daxuyaniya Tanju ye.

"Niha ew teklîfe gelek baş e û pêwîstiya min jî pê heye. Belê, hestên min yên neteweyî nahêlin ez li Bakurê Iraqê vî karî bikem"

Tanjû leyiztkerek baş bû. Di taximê Tirkan yê neteweyî da jî gelek serkeftî bû. Heke ez xelet nebim, salekê jî yê herî gelek gol havêti ew bû. Navê wî li gel Hûlya Avşar jî belav bû. Paşê bi tîkeliya mafîya kû bi sexteyî erebeyek kirî bu, hate girtin filan û bêvan.

Jibo min ya pêwîst ew helwesta wî ya "hestên neteweyî" ye. Li "bakurê Iraqê", jiber kû hindê kes dibêjinê Kurdistan, ew hestên wî yên Tirkî nahêlin bixebite.

Hizar car barîkella Tanju! Heke me jî, eqilek jî 950 salên bav û bapîrên te girtiba me ew teklîf li te nedikir. Ma li dinyayê yê fitbolê dizanin tenê Tirkin?

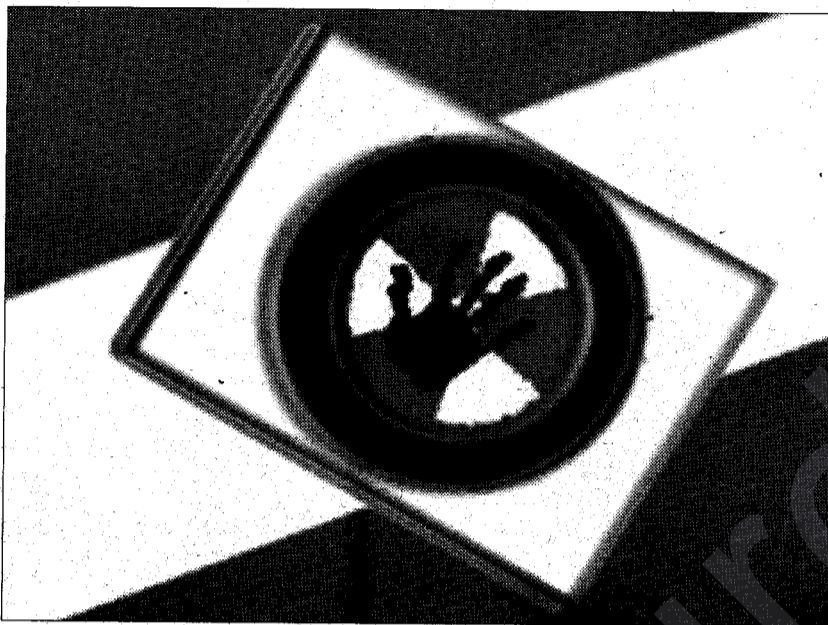
Çawa Nelson Mandela xelata Tirkan ya binavê Atatürk red kir û dersek baş da Tirkan, Tanju jî dersek wesa da Kurdan. Bila mijar cuda be, wateya helwestê cuda be jî.

Sed caran barîkella Tanju, seeta te xweş!!!

Ez hîvîdarim tu birçî jî bimîni lê vê teklîfe qebûl neke.

Da ku em jî bizanin do (dew) jî mast çêdibit.

'Amerîka û Ewropa jibo desttêwerdana Îranê ne amadene'

PK - Çalakiyên nukleerî yên Îranê di çapemeniya rojava de cihêkî taybetî digire û şiroveyên cûrbicûr tînin kirin.

Di vê mijarê de niqteya hevbeş ewe ku Amerîka û Ewropa jibo krîzek bi Îranê re ne amadene.

Biryara Îranê ya domkirina dewlemendkirina ûranyûmê jî aliyê rojnameya Almanî Frankfurter Allgemeine ve bi darbeyek li himber Ewropa hat binavkirin. Şiroveya rojnameyê weha ye: "Îran bawer nake ku Konseya ewlekariyê li himber wê ambargo deyne. Ger tiştêkî weha bibe Îran dikare tehdîda tevlihevkirina Iraqê û Rojhilata navîn bike."

Rojnameya Brîtanî The Daily Telegraph îdia dike ku Îran fortan li Amerîka û ewropa dike û di pêwendiyên navnetewî de nexweşiya çêdike. The Guardian radigihîne ku ev biryara Îranê riska mudaxalekirina Amerîkayê

zêde dike.

Li gora rojnameya Almanî Su-eddeutsche Zeitung divê tirs neyê mezinkirin û weha didomîne: "Jiber ku Îranê li Îsfahanê jî nûve dest bi çalakiyên nukleerî kir şerê dinyê yê sêyem dernakeve." Li gora rojnameyê ger ambargoyek petrolê bê danîn wê canê Îranê bişewite lê di demek ku pêşkêşiya petrolê kêmbûye û buhayiya petrolê zêde dibe ne mumkine ku welatên rojava serî li rêyek weha bidin."

Rojnameya Fransî îdia dike ku krîza bi Îranê re Amerîka û Ewropa nêzikî hevdu dike û didomîne: "Bi krîza xwe ya bi Îranê re Washington bi awayekî diqat Ewropa û şerê Iraqê dişopîne. Krîza bi Îranê re Amerîka û Ewropa nêzikî hevdu dike. Hilbijartina serokkomarê radikal dubendiyên herdu aliyên okyanûsa Atlasê avêt plana duyem."

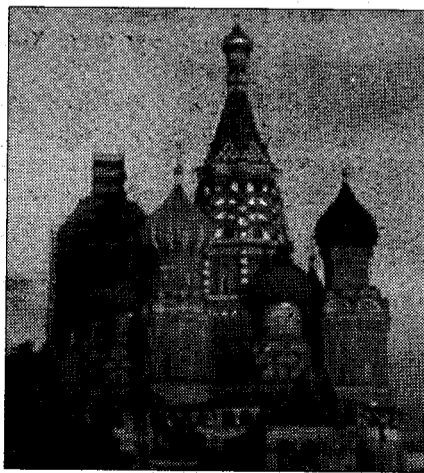
Îranê derbeya talî ji Rûsya xwar

PK - Di xebatên xwe yên nukleerî de Îranê derbeyek jî ji dostê xwe yê dawî Rûsya yê xwar û bi tenê ma. Amerîka û Ewropa bi dijwarî li himber Îranê radiwestin, lê Rûsya piştigiriya Îranê dikir.

Di 9ê mehê de Rûsya jî Îranê daxwaz kir ku dawî li çalakiyên nukleerî bîne.

Wezaretê karê hundurîn ya Rûsya yê bi daxuyaniyekê jî Îranê xwest ku derhal çalakiyên xwe yên veguherandina ûranyûmê rawestîne û bi Saziya enerjîya atomê ya navnetewî re hevkarîyê bidomîne.

Hefteya bihurî ligel biryara jî nûve destpêkirina dewlemendkirina ûranyûmê Rûsya yê eşkere kiribû

ku piştigiriya programa nukleerî ya Îranê dike.

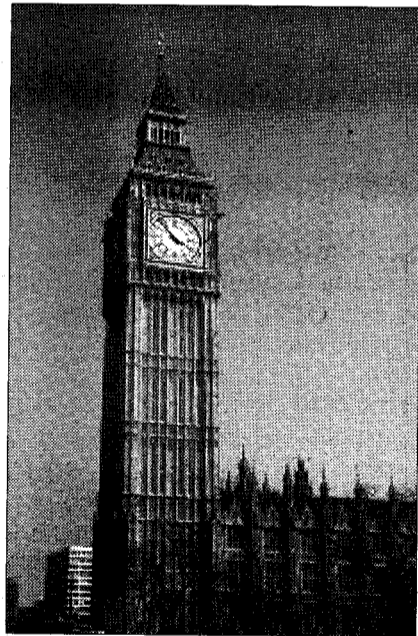
Îmamê Erebe Sûrî ji Londonê reviya

PK - Hat ragihandin ku Îmamê Erebe Sûrî Şêx Emer Behrî Mihemmed jiber ku methê êrişên terorîstî li Londonê kir ji Brîtanîya reviya û çû welatekî Rojhilata navîn.

Jiber ku Şêx Emerê Sûrî 4 terorîstên ku li Londonê êrişkarî lidarxistibûn bi "4 kesên muhteşem" binavkiribû, bi sîucê "xayintiya welêt" girtin û dari-zandina wî hatibû rojevê.

Şêx Emer weha gotibû: "Ew çar kesên ku êrişkariya Londonê lidarxistin muhteşem in. Ger min êrişkar naskiribûya minê piştgiri bidaya wan û min ew nedida polîs."

Gelo demokrasî li Brîtanîya dibe qurbanî terorîstan?

PK - Rêxistina şopandina mafên mirovan (HRW) ragihank ku tedbirên ku li dijî terorîzmê tînin pêşniyarkirin jibo azadiyan bi telûke ne.

HRW di 10ê mehê de li Londonê bi daxuyaniyek nivîskî eşkere kir ku, „Hin pêşniyarên ku nuha liser wan niqas tînin kirin, di warê mafên mirovan de bi mukelefiyeta Brîtanîya re li hevdu nakin û bi nakokî ne. Hin tedbirên li dijî terorîzmê tînin pêşniyarkirin di warê azadiyên olî û îfadekirinê de bi tehlûke ne.“

Di daxuyaniya xwe de HRW diyar dike ku ji Brîtanîya derxistina kesekî ku karibe li welatê xwe eşkence bibîne îhlalkirina yasayên Brîtanîya û hiqûqa navnetewî ye.

Serokwezîr Tony Blair di axaftinek xwe ya 8ê mehê de gotibû ku wê derxistina kesên ku methê şidetê dikin hêsantir bikin.

Sehneyek ji "Lîstika Mezin" (2)

Ahmed Zeki Okçuoğlu

Ji mēj ve ye di nav Rojavayîyan de, di derbarê Tirkan de ya yekê neyînî ya din jî erênî du nihêrîn hene. Nihêrîna menfî ya çandî ye, bingehê xwe ji dîrokê werdigire. Ya din realpolitik e, bingeha xwe ji nakokiyên navnetewî (jeopolitik) werdigre. Piştî Şerê Cihanê yê I. Rojavayî dema ku liser pîrsgirêka împaratoriya Osmanîyan mijûl dibûn jî ev herdu nihêrîn di rewacê de bûn. Peymana Sewrê nihêrîna yekê, peymana Lozanê jî nihêrîna didoyan temsîl dike. Lê wek me di nivîsara xwe ya beriya hefteyekê de jî qal kiribû, Îngilîzan Sewr ne jibo bicîhanîna vê nihêrînê, lê jibo biserxistîna projeya Mustafa Kemal anîbûn holê. Bi gotinekê din Îngilîzan jibo berjewendîya xwe ya kolonyalî Sewr bikar anîbûn. Piştî pêkanîna vê projê jî dev ji Sewrê berdan. Destxetkirina Mondrosê jî nîşana vê yekê ye.

Niha jî em bîr ser mijara nivîsara xwe ya vê hefteyê; liser pêwendîya Sewr û Kurdan...

Di nav Rojavayîyan de di derbarê Kurdan de berevajî Tirkan, tim bitenê nêrînek hebûye, ew jî jeopolitik e, lê ne wekî Tirkan erênî ye. Ya balkêş jî di jeopolîtîkayê de berjewendiyên Kurdan û Tirkan tim li dijî hev bûye; jiber ku di nav dused salên dawî de jeopolîtîk berjewendîya Rojavayîyan û ya Tirkan tim da cem hev. Ji bo vê yekê jî jeopolîtîk di heman demê de Kurd tu car di nav hesabên Rojavayîyan de cîhekî muspet negirtine. Di dawîya Şerê Cihanê yê I. de Wek Paul C. Helmreich jî dibêje di destpêkê de di projeya Îngilîzan de avakirina dewletên Filistin, Sûri, Mezopotamiya (Iraq) û Erebiştan hebûn. Kurdistan piştê ket nav hesabên. Sedem jî başûrê Kurdistanê bû.

Kaniyên petrolê yê başûrê Kurdistanê jibo ekonomîya Îngilîzan ne yê jêgerînê bûn. Dixwest wan bi dest bixîne. Rêvebirîya Tirkan jî li hemberî vê daxwaza Îngilîzan li berxwe didan lê ew erd ya Kurdan bû û liser erda Kurdistanê bi navê Tirkan meşrûyeta desthilatdariya Tirkan tune bû. Tirk jibo ku meşrûyeta desthilatdariya van erdan bidest bixînin teoriya hevbeşîya Tirk û Kurdan lihev anîn. Ligor vê teoriya lihevhatî digotin Kurd û Tirk jî kûraniya dîrokê û virve hevbeşên hev in, ji hev keç girti ne û dane, piştî hatina Îslamê ola wan jî bûye yek. Ji bo ku vê hevbeşiyê têxin nav formekî siyasî, Mîsak-i Millî derxistin. Li gor Mîsak-i Millî di navbera Kurd û Tirkan de tu cûdahî tunebû, piştî rizgariyê wê dewletek hevbeş li ser erdê Kurd û Tirkan bihata ava kirin û wê di wê dewletê de Tirk û Kurd xwedanê heman mafan bûna. Ji bo ku Kurdan bixapînin, ji aliyê rêvebirîya Tirkan ve bi serê xwe bikaranîna navê Tirk hatibû qedexekirin. Kengî navê Tirk bianîna ser zimanê xwe, béguman digel wî navê Kurd jî dianîn ser zimanê xwe. Ji ber ku li dijî Îngilîzan liser ihtîmala cengekê radiwestiyan, İttihadiyan qedrê Kurdan digirtin. Piştî ketina Yewnaniyan li Egeyê carek din eşkere bûbû ku bi misilmanên Egeyê û Anatoliyayê û dora Behra Reş (jêre dihate gotin Tirk)

Wêne: Rohat Alakom

Şerîf Paşa, xwest ser navê Kurdan beşdarî Konferansa Sewrê be.

re li dijî Îngilîzan û hevbeşên wan projeyê kirina cengê xelet bû. İttihadiyan gelekî baş famkiribûn ku bi Îngilîzan re bê piştgirîya Kurdan şer çenedibû. Ji ber ku İttihadiyan ev yek baş dizanibûn hêzên xwe xistibûn Kurdistanê û jibo kû baweriya Kurdan bi wan bê, parastina neteweparêziya Kurdan dikirin (Wadie Jwaideh, Kürt Milliyetçiliğinin tarihi - Kökenleri ve gelişimi, İletişim Yayınları).

Vê helwestê Îngilîz bégav hişt ku hesabê Kurdan bikin. Ew jî li dijî Mîsak-i Millî bi Sewrê bi Kurdistanek serbixwe derketin. Wekî me berê jî gotibû piştî serketina projeya Mustafa Kemal, İttihadi û Seray derveyî çerxa siyasî man û Tir-

kan Mîsak-i Millîya xwe şunve kişandin, Îngilîzan jî Sewra xwe... û wekî me berê gotibû li ser Mondrosê didoyan (Lozan) lihev kirin.

Dewletbûna Kurdan bihata pejirandin jî Kurdistana ku di Sewrê de dihate binavkirin, rê nedida Kurdistanek biaram û jiyandirêj. Beriya Sewrê Kurdistan sê parçe bû, Kurdistana Osmanî, Kurdistana Îranê û Kurdistana Rûsyayê. Bi peymana Sewrê Kurdistan di destpêkê de hatibû sêperçe kirin. Perçeyê mezînan didan Ermenîyan. Perçeyê didoyan didan Iraqa ku mandaya Îngilîzan bû, perçeyê sisiyan jî ji Tirkan re dihiştin. Perçeyê ku didan Tirkan jî dihate duperçe kirin, perçeyek

wekî erdê Tirkan bi dest wan ve dihate berdan; li ser perçeyê didoyan jî Kurdistanek otonom dihate avakirin. Heke piştî salekê gelê Kurdistana otonom bi referandûmekê doza Kurdistanek serbixwe bikirana, wê çaxê wê perçeyê dibin desthilatdariya Îngilîzan de jî bidana bin desthilatdariya vê dewletê.

Wek liyor jî me gotibû, Kurdistana ku di Sewrê de dihate binavkirin, bêpêşeroj bû. Kurdistana Sewrê jî aliyê Tirk, Erebi, Faris û Ermenîyan ve hatibû dorpeç kirin. Jiber ku gelek erdê Kurdan di destê wande bû, ew hemî bi Kurdan re di nav nakokiyê de bûn û li aliyê din jî çavên wan li erdê Kurdan bû. Ji ber vê jî tucaran rê nedidan ku Kurdistanek serbixwe bijî.

Lê Sewr liser kîjan hesabên hatibe çêkirin bila bê çêkirin û dûre nehati-be neritîn (tatbikkirin) jî, dagirkerên Kurdistanê, bi piranî jî Tirkan ditirsîne. Kengî qala Kurdan û Kurdistanê bê kirin, Tirk jî nîşka ve bi sendroma Sewrê dikevin û tore dibin. Di vê yekê de Tirk ne neheqin jî. Bivê nevwê Sewr peymanek navnetewî ye û tê de hebûna Kurdan û mafê avakirina dewletek serbixwe ji bo wan hatiye pejirandin. Ji ber vê yekê jî ew di destê neteweparêziya Kurdan de bû pelgeyek bingehîn.

Ji aliyê din ve Sewr jibo neteweparêziya Kurdan bû bingehêk jixwebaweriyê. Piştî Lozanê Tirk jibo tunekirina Kurdan kampanyayek gelek mezin lidar xistin. Di propagandayên xwe de digotin bi navê Kurd neteweyek tune ye. Li aliyê din jî digotin, Kurd nabin dewlet. Neteweparêziya Kurdan li dijî van gotinan derdiketin û digotin, hebûn û mafê dewletbûna Kurdan bi pelgeyê navnetewî ku hûn jî tede ne hatiye pejirandin.

Li cihê Sewrê Lozan hatibû pejirandin lê Tirk hê jî ji Sewrê ditirsîyan. Du sedemê vê tirsê hebûn: Ya yekê ew bû ku bi biryareke navnetewî mafê dewletbûna Kurdan hatibû pejirandin; ya didoyan li ciyê wê Lozan xistibûn rewacê, lê dema ku ev kar hatibû kirin Sewr nehatibû betal kirin. Ev herdu dibûn sedama tirsê dilê Tirkan. Ji ber vê yekê jî digotin "Wê Rojavayî rojekê Sewrê carek din bînin rojevê".

Gotina "Wê Rojavayî rojekê Sewrê carek din bînin rojevê", bi tenê nedibû sedema tirsê dilê Tirkan û dagirkerên din; dibû hêvdariya neteweparêziya Kurdan jî. Haya Tirkan jê tune bû lê bi vê gotinê av dibirin ser aşê Kurdan, wan jî digot rastiyeke di vê de heye ku Tirk her roj dibêjin "wê rojekê Sewrê tekeve rojevê".

Dîrokê tirsê Tirkan piştrast kir. Careke din leşkerên Rojavayîyan ketin Rojhilata Navîn. Lê vîcarê ne di Çeneqqeyleyê re, ew di Besrayê re ketin hundir. Ya xirabtirin jî ewe ku îcar serê Rojavayîyan ne Îngilîzên dahênerê (mucîd) Sewrê, lê Emerîkî dikişînin.

Wek neteweparêzekî Kurd, ez him jî vê rewşê kêfxweş im û him jî tirsênak im.

Dilê min kêfxweş e, jiber ku ji niha ve bingehê Kurdistanê li başûr hatiye avêtin. Dilê min tirsênak e, jiber ku dijminên Kurdan bi ruşwetan û dek û dolaban dixwazin vî avahiyê xera bikin; heke ev jî wan neyê dixwazin qet nebe ev avahî bi xwe ve sînorkirî bimîne.

biravetî

Bayram Ayaz

Tifaqa herêmi ya dijî Kurdan dixwaze destkeftiyên li basûr pûç bike

Vê fetrê li Iraqê û Kurdistanê muneqeseyên derbarê destûra herdemî bûye mijara sereke. Heta radeyekê mirov dikare bêje bala hemî hêzên Rojhilata navîn liser vê pirsê ye. Bêguman Emerîka jî bi her awayî di nav vê pirsê de ye. Ev kar nuha di navbeyna hêzên Kurdistanî û hin hêzên Ereb de bi rengê şerî berdewame. Sedema vî şerî doza Kurdistanê ye. Di Komîsyona amadekirina destûrê de Kurd û Ereb liser pirsên bingehîn nikarin lihev bikin. Piraniya Ereban daxwazên Kurd û Kurdistanîyan qebûl nakin. Bi taybetî şiyên olperest ku piraniyê teşkil dikin, dixwazin di Iraqa nû de rejîmekê ligor bir û hizrên xwe olî û nijadî (rejîmek meleyên Ereb) damezirînin. Hêzên Kurdistanî di muneqeseyên destûrê de bi dualî têkoşinê didin.

Ew dixwazin ji aliyekî ve daxwazên gelê Kurdistanê di destûra nû de bicîhbikin, ji aliyê di ve jî berevaniya bir û hizrên mirovane û demokratîkî dikin. Jibo çareserîya doza Kurd û Kurdistanê mixabin çî şîa çî sunî piraniya Ereban xwedî helwestek şovenîst in. Ew di pirsên olî û parvekirina desthilatdariyê de lihev nakin, şerê hevdu dikin. Lê dema mijar dibe doza Kurdistanê pirsên navxweyî didin aliyekî û li hemberî Kurdan helwestên hevbeş werdigrin.

Nelihevî û aloziyên derbarê pirsê destûrê de pirsên zahf girîng in. Dahatuya du netewên sereke Kurd û Ereban û minorîteyên wek Aştûrî, Keldanî û Tirkmenan li Iraqê û Kurdistanê bi vî destûrê ve girêdayî ye. Destûr li welatekî ferehnetewî, fereholî, ferehkultûrî û pirzimanîpeyman û belgenamêya sereke ya şîrkatiya gelan e. Maf û erk û desthilatdariyên neteweyan û her cure minorîteyên di vî belgenamê de tên diyarkirin. Pirsên ku di duwarojê de rûbidin, pêwîste ligor destûrê, ligor vî lihevhatinê çareser bibin.

Ereb dixwazin dewleta nû jî bibe dewletek netewîya Ereb û Iraq parçeyek ji alema Ereban bê çesibandin. Yanî ligor hewldanên Ereban bi taybetî nêta şiyên olperest ew e ku ew bibin baasiyên nû yê Iraqê û li nav sînoren fermî dewleta Iraqê yanî liser axa Erebistanê û li Kurdistanê seranser bibin xwedî desthilatê. Ereb carek di dixwazîna bibin melîk û serwerê Kurd û Kurdistanê. Ev nêta û hewldanên Ereban dubare dagîrkirina Kurdistanê ye.

Ev aloziyên îro rûdane, pirsê ne tenê navbeyna hêzên Kurdistanî başûr û Ereban Iraqê de ye. Li pişt perdeyê hin dewletên herêmi hene. Tirkiye jî di van leyztikan de rolek nebaş dilîze, belkî rola herî nebaş! Tirsê hin dewlet û hêzên Ereb tirsê demokratîzekirina Rojhilata navîn e. Ew ditirsîn desthilat û seltenata wan a saman û dewlemendiya petrolê ji destê wan derbiçe. Tirkiye û dewletên di ku Kurdistan di navbeyna xwe de dabeşkirine, ligel tirsê demokratîkî tirsê wan ya sereke kêşeya Kurdistanê ye. Eger di destûra Iraqê de dewleta Kurdistanê statûyek fermî navdewlî bidest bixe, ev dikare bibe nimûne û wê tesîra xwe liser parçeyên di jî bike. Ew hewl didin van destkeftiyên pûç bikin, dewleta nuha ya defacto 'serbixwe' birûxînin. Ev nêta di îtirazên Ereban de qenc xuya dike.

Daxwazên hêzên Kurdistanî sereke ev in:

1. Diyarkirina sînora nexşeya Kurdistanê
2. Tarîfa dewleta Iraqê ku ew ji du neteweyan (Ereb û Kurd) û minorîteyan û ji du welatan (Kurdistan û Erebistan) pêkê.
3. Zimanên fermî yê dewletê divê Erebî û Kurdî be, ku hemî belgenameyên dewletê pêwîste bi du zimanan be, wek nimûne liser pareyê Iraqê bi Kurdî û Erebî binivîse.
4. Hêzê pêşmerge bimîne û wek hêzek leşkerî yê Kurdistanê bibe parçeyek ji artêşa Iraqê
5. Di derbarê Kerkûkê de madeya 58 cîbecîh bibe û Kerkûk û hemî deverên nû ku rizgarbûne bi Kurdistanê ve bîn girêdan.
6. Kurdistan bikare li derve jî temsîla xwe bike. Ev û hin daxwazên di wê dahatuya başûrê welatê me diyar bike, heta çareserîya hemî Kurdan û Kurdistanê.

Divê çav û guhên me li ser Kurdistanî azad be.

Kurd û Şîî: Kawayê Hesinkar û Mehdî Muntezer

Xanîmekê Kurd: Kejal Elmed

Nizar Caf

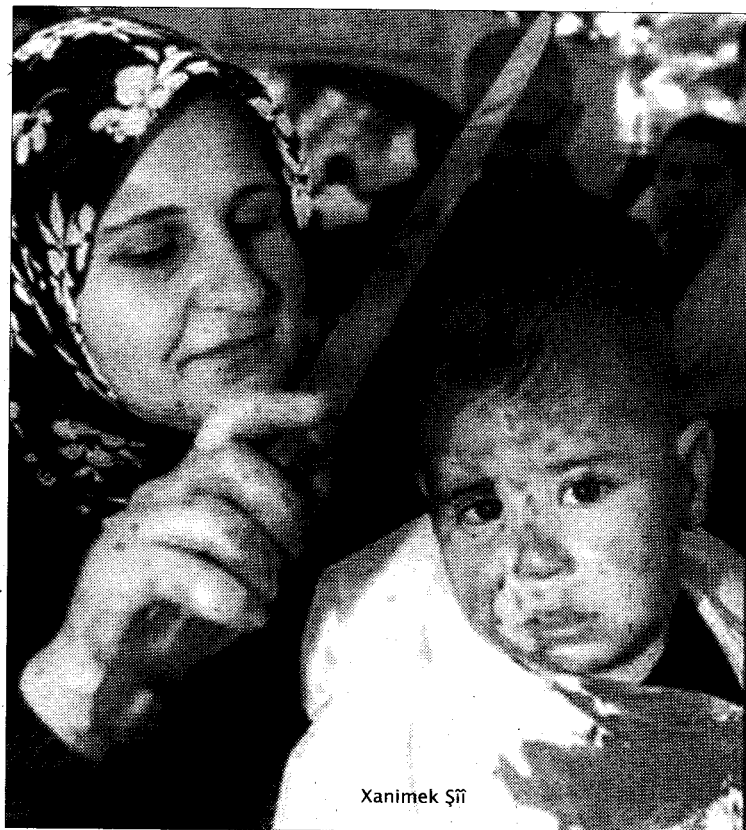
Hemû navendên siyasî yên li deverê û cihanê, bi awayekî vekirî behsa têkçûna asoya ku Kurd û Şîî lê bigihîjin armançekê dikin. Daxuyanîyên tûnd yên ku vî dawiyê jî aliyê Serokê Kurdistanê Mesûd Barzanî ve hatin kirin, weke namerîyê vekirî bûn. Ev name ne bi tenê jî bo aliyên siyasî yên Şîî bû. Ew jî bo herkesê ku çî dîr û çî nêzik têkiliya wan bi guherandin û listika siyasî ya Iraqê re heye, peyamek bû. Guman tede tune ye ku daxuyanîyên Barzanî, li beramberî manevrayên siyasî yên Ceferî û Hekîm nerazîbûneke rastexo bûn.

Di rastiyê de, nerîna ku dibêje, li ser pirsê Kurdan ditînen cuda di navbera derdora Şîî de hene, ne raste. Ev nerîn xwexapandin, kurtbînî û dîtîneke şaşê li ser boçûna rêberên Şîî ya di derbarê Kurdan de. Ji bo wan kesên ku dibêjin, bawerîya rêberên Şîî bi doza Kurdan heye, baştirîn bersiv nerazîbûna Komara Îslamiya Îranê ya li beramberî bizava Kurdên rojhilata e. Ev yek bi şeweyê vekirî nerîna Şîîyan ya li beramberî mafên Kurdan yên netewî diyar dike. Di derbarê mafên netewî Kurd de, wek prensîb û fikir tu cudabûn di navbera nerîna îslamiyên Şîî û yên Sunnî de tune ye. Wek nimûne, partiya AKP ya Tirkiyê û partiyên îslamî yên welatên Erebî, di vî derbarê de weke Partiya El Dawe, Encûmena Bilind ya Şoreşa Îslamî, Elî Sistanî û Muqteda El Sedîr difi-

Civîna vî dawiyê ya herdu partiyên desthilatdarên Kurd li Pîrmam, yekhelwestiya Kurdan ya di derbarê pirsê girêkên niha û pêşeroja Iraqê de jî diyar kir. Ev yekhelwestiya Kurdan, li beramberî temamê êrişan bû bersiva herî baş. Bandora vî yekê li parçeyên din yê Kurdistanê jî dibe.

Ceferî û hemû aliyên din yên Şîî, serê xwe li ser wê yekê diêşînin ku ew riya prosesa mezhebî û siyasî jî xwe re vekin. Lê bi çî awayî dibe bela bibe, ew dixwazin Kurdan bixapînin, ji bo ku ew di vî qonaxa dîrokî de têkevin bin bandora dek û dolabên wan. Li beramberî prosesa mezhebî ya Şîîyan Iraqê ku di rastiyê de beşek ji prosesa Şîîyan Îranê ye, Kurd jî xwediyê programekî şarîstanî û demokratîk in. Tiştê ku Ceferî û hemû aliyên Şîî bi dudilî lê temaşe dikin jî ev programe.

Ezmûna Parleman û Hikûmeta Herêma Kurdistanê, piştî ezmûna Îsrail diyartirîn nimûneya demokrasiyê û şarîstaniyê ye. Hêzên dijber hewl didin ku bandora vî ezmûnê ya li ser beşên din yên Kurdistanê, asteng bikin, lê belê hêza wan têrê nake ku ew vî bandorê lawaz bikin. Hikûmeta Herêma, welatên kombûnên sêalî (Tirkiyê, Sûriyê û Îran) neçar kirin ku ew li gel wan danûstendinên siyasî û bazîrganî bikin. Gelê Kurd, ji bo welatên îslamî selimand ku bawerîya wî bi prensîbên ola îslamê heye, lê belê ew ne di wê baweriyê de ye ku ola îslamê riya avakirina dewletê bide Farris, Ereb û Tirkan û vî mafî jî destê Kurdan bigre.

Xanîmekê Şîî

Buroya alîkariya civakî ya Kurdistanê

Hêvîdar Zana - Duhok

Li başûrê Kurdistanê heta niha ji pêkanîna ewlekariya hundirîn pirsgirêka sereke ye. Lê ev nayê wateya ku ji ber sedema ewlekariyê karekî din nabe û nayê kirin. Di 13-14 salên derbasbûyî de hema bêje temamê saziyên dewletî û civakî hatine avakirin û ew roj bi roj di nava hewldana xwepêxistinê de ne.

Bêguman ev nayê wateya ku her sazî bi rêkûpêk kar dike û berhemên baş diafirîne, lê hebûna her saziyê bersiva pêwîstiyekê dide û civak roj bi roj bi rêkûpêktir dibe.

Yek ji saziyên ku weke binyata dewleteke civakparêz tê ditin û hebûna wê rê li ber gelek pirsgirêkên civakî digre, "Saziya Geşepêdana Civakî" ye. Li wela-tekî weke Kurdistanê ku bi salan ji xizmeta geşepêdana civakî dûr hatiye hiştin, gelek karê ku ev sazî bike heye; Bêkarî, pirs-girêkên perwerdeyî, pirs-girêkên psîkolojîk, aborî, civakî û ge-lekên din. Bêguman pirs-girêkên insan, nikarin ji pirs-girêkên ci-vaka ku ew tê de dijî cuda werin şirove û çareser kirin. Rayedarên Hikûmeta Kurdistanê vê rastiyê baş dizanin û li wê gorê di nava hewldana başkirina mercên ci-vakê de ne.

Saziya Geşepêdana Civakî, saziyeke nû ye. Navenda wê li Hewlêrê ye û şaxekî wê jî li Du-hokê ye. Ev sazî ji aliyê Hikûme-ta Kurdistanê ve ji bo karûbarên civakî û alîkarîkirina malbatên xizan hatiye damezirandin. Berê bi navê "Sindoqa Alîkariya

Xizanan" kar dikir, lê berî 2 meh-an navê wê hatiye guhertin û bûye "Rêvebiriya Geşepêdana Civakî". Sazî girêdayî Wezareta Kar û Karûbarên Giştî ye. Ev sazî gelek karan bi hev re dike. Yek ji karên ku ew pê radibe ewe ku mehane alîkariya maddî pêşkêşî hinek malbatên hejar bike. Li gora derfetên ku niha hene ew dikarin li bajarê Duho-kê û derdûdora wî alîkariya 9301 malbatên xizan bikin. Ev alîkarî ne bi tenê bi awayê peredayinê dibe. Ew li kêleka piştgiyariya aborî, bi gelek rengên din jî dest davêjin pirs-girêkên wê malbata xizan û piştî pêvajoyekê dihêlin ku malbat bikaribe li ser lingên xwe raweste û debara xwe bike.

Li devera Duhokê 353 xebatkarên vê saziyê hene. Her xebat-karek berpirsariya 20-30 malbatî hildigre serxwe. Berpirsare saziyê yê şaxê Duhokê Fehmî Silêman, dide zanîn ku xebatkarên Saziya Geşepêdana Ci-vakî bi awayekî berferê hatine perwerde kirin. Ev xebatkarên ku weke "vekolanên civakî" tên binavkirin, her meh serda-na van malbatên xizan dikin, li gel wan diaxivin, li pirs-girêkên wan guhdarî dikin û hevdi-tinên xwe bi awayê raporên hildidin jor. Ew li ser rewşa malbatê ya psîkolojîk, aborî û civakî radi-westin.

Xebata vê saziyê ne bi tenê alîkarîkirina xizana ye. Li kêle-ka malbatan, ew her wiha alîka-riya zarokên bêkes, kal û pîrên bêxwedî, kurtebalan (cûce), kêmendaman (ji sedî 75 kor, seqet) û zindaniyên ku lazime bêne perwerde kirin jî dikin.

Saziya Geşepêdana Civakî wan kesên ku di dema rejîma Bees de hatibûn girtin û ziyanêke mezin dîtine, di navendên taybetî de bi alîkariya psikologan derman dike. Her wiha ew alîkariya maddî didin zindaniyên li girtî-geha Duhokê jî. Fehmî Silêman li vir balê dikşîne ser wê yekê ku li Kurdistanê girtiyên siyasî tu-nene û girtiyên zindanan tev ji ber dizî û hinek sûcên adlî ha-tine girtin. Saziya Civakî her meh hinek pere didin wan ji bo ku ew bikaribin debara xwe bikin.

Weke tê zanîn li Kurdistanê bi sedema şerê ku bûye û hîna jî dibe, gelek malbat bê sermiyan mane, ango zilamên malê hatine kuştin û enfalkirin û xwedîkirina zarokên hûr li ser piştî kebanîya malê maye. Saziya Geşepêdana Civakî destê alîkariyê dirêjî wan malbatan jî dike. Fehmî Silê-man dibêje ku ew giringiyeke mezin didin xwendinê û ji bo ciwan bikaribin xwendina xwe bidomînin, saziya wan alîkariya xwendevanên zanîngehan yê zewicî û xwedî malbat jî dike.

Li vir, me pîrsa xwendevanên ku ji beşên din yê Kurdistanê tên kir û me xwest bizanibin ka alîkariya wan jî di aliyê aborî de dibe yan na. Fehmî Silêman got ku ew ji bo alîkarîkirina xwen-devanan agahdariyên pêwîst ji Yekîtiya Xwendevanan werdigirin û heger xwendevanek xizan be, ew lê nanerîn ka ew ji ku hatiye û yekser alîkariyê pêşkêş dikin.

Silêman wiha didomîne, "Sa-ziya me gaveke ji bo destpêka jiyanêke civakî ya pêşketî ye.

Ewê di pêşerojê de berferêtir bibe. Gelek kesên din jî hene yên ku em dixwazin xwe bigihî-nin wan û alîkariya wan bikin, lê niha taqeta me nagihê wê yekê ku em yek malbata xizan bê alîkarî nehêlin".

Her malbata ku serî li sa-ziyê bide û doza alîkariyê bike, yekser nakeve listeyê. Ji bo destnîşankirina malbatên ku bi rastî muhtacî alîkariyê ne, lic-neyeke taybetî hatiye çekirin.

Ev licne ji muxtar, endamên şaredariyê û vekolanên civakî pêk tê. Ew malbatên xizan destnîşan dikin û agahdariyan di derbarê wan de didin Saziya Geşepêdana Civakî. Bêguman hinek caran neheqî jî dibe û hinek malbatên ne muhtac, bi riya navbeynkarên ku dinasin, alîkariyê werdigirin. Li ser vê pirs-girêkê jî Fehmî Silêman wiha got, "Ez di wê baweriyê de me ku ev sazî di aliyê navbîniyê (wasite) de ji hemû saziyên Hi-kûmetê hişyartir e, lê gelek xe-batkarên me hene û em nikarin tevan kontrol bikin. Em nikarin bibêjin ji sedî sed heqê kesî nayê xwarin. Hinek caran em pê dihi-sin ku hinek malbat bêyî ku maf hebin, alîkarî wergirtine û hinek malbatên ku pêwîste wergirin, negirtine. Dema em pê dihisin, em yekser dest bi pêvajoyeke yasayî dikin. Daxwaza me ewe ku em edaletê bi ci binin".

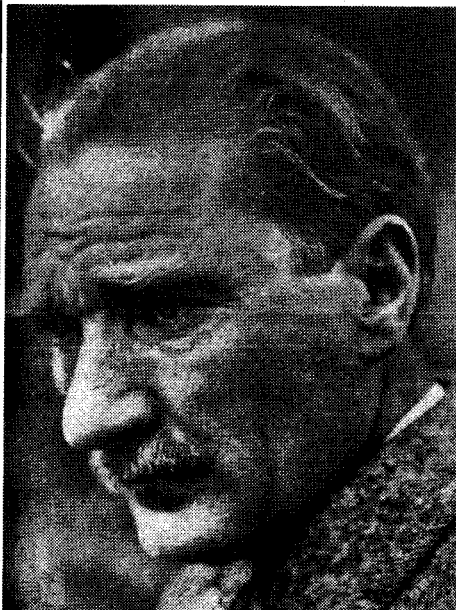
Yek ji pirs-girêkên ku ev sazî dixwaze di demeke kin de çar-eser bike, pirs-girêka "zarokên karker e". Saziya Geşepêdana Civakî van zarokan ji kolanan kom dikin, pirs-girêkên wan çar-eser dikin û wan careke din li

xwendinê vedigerînin. Heger malbatên wan nikaribin wan bi-din xwendin, ew alîkariya aborî pêşkêşî wan dikin ku ew bikari-bin bixwînin.

Fehmî Silêman li ser vê mi-jarê jî dibêje "Pirs-girêkên me yên aborî li Kurdistanê ne he-wqasî mezinin ku zarok mecbûr bimînin kar bikin. Lê belê têgihîştineke civakî me heye, ew dibêjin heger zarokên me di zarotiya xwe de fêrî kar nebin, ew mezin ji bibin kar nakin, ji ber vê yekê ew zarokên xwe li kolanan didin kar kirin. Her wiha zarok bixwe ji malbatê direvin. Malbatên me nikarin pêwendiyêke baş li gel zarokên xwe deynin, ev jî dibe sedem ku zarok ji malbatê birevin û dema xwe li kolanan biborînin. Li ko-lanan jî çav li hev dikevin û dest bi karên ku ne yê wa ye dikin. Gelek caran agahdariya malbata wan ji wan nîne ku kar dikin. Li gora yasayê nabe ku zarok kar bikin, lê ew yasa nayê bi ci anîn. Em niha li ser kar dikin ku yasa were bi ci anîn û ev pirs-girêk ji holê rabe. Bi rastî gunêhe ku za-rokekî biçûk kar bike".

Saziya Geşepêdana Civakî, ji bo malbata ku du nefer bin 40 hezar dinar û malbatên ku ji du neferan zêdetir bin jî 50 hezar dinaran pêşkêş dike. Ew her meh nêzikî milyonek dolar pere be-lav dikin. Ji bo ku malbat bikari-bin ji xwe re dest bi karekî bikin û ji alîkariya "sosyalê" xelas bin, Saziya Geşepêdana Civakî heta bi 10 hezar dolaran krêdî dide wan. Lê belê ew piştî mecbûr in vî pereyî di nava 4 salan de bê faiz li Hikûmetê vegezin.

Rûyê reş yê şoreşa 1908an

Ayşe Hür

Kesên ku modernbûna Tirkan bi Selimê IIIyan û di sala 1839an de bi hatina ser text ya Evdilmecîd didin destpêkirin ji hene, yên ku di sala 1876an de bi danezana (îlan) Meşrutiyeta I. didin destpêkirin ji hene. Jibo Aykut Kansuyê ku hefta buhurî di van sitûnan de nivîsandibû, “destpêk” di 23ê Tirmeha 1908an, danezana Meşrutiyeta I. bû. Birastî ji ev bûyer yek ji zirveyên Tirkperestiya siyasî ye. Jixwe di 23ê Tirmehê de (1919) destpêkirina Kongreya Erzeromê ya ku ji 61 beşdarên wê 34 kes İttihadî bûn ji ji aliyê neteweperestiya Tirkan ve îşareteke girîngê ji bo wateya sembolîk ya vê tarîxê. Şoreşa 1908an ji aliyê nivîskar ve weke bûyereke ku “dîroknasiya me ya muhafazakar bi me bide jibîrkirin” tê bibîranîn û ji nava bûyerên ku mîzginîya şoreşê didin, bitenê qala serhildanên salyane (vergi) yên ku di sala 1906an de destpêkirin dibe. Ew bi yek gotinê ji qala serdemên berê nake û ew (heta bi avakirina bender û rîya hesinî ya ku di serdema Evdilhîmîd de destpê kiribû ji dixwe piştî 1908an). Ew di derbarê wê serdemê de, yek bûyereke xirab û xeletiyekê ji nanivîsîna. Ev ji dibe sedema ku ji nivîsara wî û şûnde ji “dîroka fermî ya dîroka nefermî” pêve tu tam nemîne.

Wek tê zanîn, di wan deman de ji ber ku bûrjuvaziya Tirkan hê tîra xwe giloxe nebûbû (palazlanmak), li ser navê wan, pêşengîya şoreşê ji aliyê wan kesên ku li Tibbiye, Harbiye û Mulkiyê perwerde dibûn, dihat kirin. Leşker û sivilên ku li Balkanan bûbûn xwediyê ezmûnên çetkariyê pêşengî birêve dibirin. Belê, welat ji rêvebirîya Padîşah ya mutlak rizgar bûbû lê ew ket bin hukmê Firqeya İttihad û Terakkî ya ku li ser navê “millet-i hakîme” bi piştigiriya meclîs û artêşek kûkla xwe ji etnîsîteyên

din bilindtir didit. Ango hê di destpêkê de xwe ji prensîba “musavat” (wekhevî) dûr xistin. Hê bêtir, wek mebusê Dêrsimê Lutfî Fikrî Begê ji gotibû “FîT qelebalixek ku di bin dimena partiyeke siyasî de piştigiriya hukumatê dikir” bû û xwedêgiravî di vê partiye de bend di destê hizba Enver, Talat, Cemal paşan, Halîl Beg (Menteşe), Bahaddîn Şakîr, Dr Nazim û Cavîd Beg de bû. (Biryara ketina Şerê Cihanê yê yekê, ji aliyê çar merivên destpêkê ve beyî şewirandina bi partiye, hukumatê Padîşeh hat dayîn)

Mîrata Dewleta Kûr

Distûra “serbestî”yê ji zêde nejiya. Di 16ê Tebaxa 1909an de derxistina Zagona Komelîyan ya ku azadiya komîteyên mûxalîf bisînor dike, di 17ê Hezîrana sala 1909an de derxistina Zagona ku sînor jibo civîn û xwepêşandanan datîne, di 23ê Tirmeha 1909an de -berovajî imaya nivîskar- derxistina Zagona ku jibo azadiya çapemeniyê sînor danîn, dîtina çareseriyê di danîna rêvebiriyên rewşa awarte de û bi kuştinên “kujer nediyar” gorîbûna rojnamevanên dijber yên wek Hasan Fehmî, Ahmed Samîm û Zekî Beg li ser ramana azad hecir hate danîn. Nivîskar dide xuyakirin ku li hemberî meylên muhafazakar yên serdest, pêkanîna “hilbijartinên bi dar” yên 1912an mecbûriyetek bû. Di 23ê Çileyê sala 1913an de, bi darêzorê rûxandina Hikûmeta Kamîl Paşa bû îşareta zordarî û derbkariya FîTê. Piştî derbeyê dema ku Kamîl Paşa ji bo gili û gazinên xwe bike çû Kahîreyê, Lord Kitchner jê re got ku wê ev kar zêde dirêj neke. Lê FîT karîbû heta dawîya Şerê Cihanê yê I. li ser text bimîne. Li piştî vê serketinê, Teşkilatê Mahsusa ya di bin fermendariya Enver Paşa de hebû. Hejmarê endamên rêxistinê di sala 1916an de gihîşt 30 hezarî. “Yên ji dozê vedigeriyan” bi gulleyên

fedayan dihatin kuştin. Di encam de, yekem mîrata ku ji Şoreşa 1908an (ya ku demxeya İttihad û Terakkîyê li ser bû) jibo îro maye; rewşenbîrên ji gel ne bawer, leşkerên ku mafê destdirêjiya siyasî bi xwe re dibînin, derbekarî, kuştinên kujer nediyar û adeta “dewleta kûr”e.

Mîratek din ya ku ji İttihadiyan ma, peyva “dijminê navxweyî”bû. Li gor Ahmed Bedevî Kuran, “Li cem Navenda Giştî (merkezî umumî) ya FîTê Bulxar, Sîrp, Rom û Ermen dijminên welêt bûn; Erebb, Alban û Kurd ji xayîn bûn. Tirkên ku dijberî ji dikirin, xwefiroş bûn”. Li gora serokê Teşkilatê Mahsusa Kuşçubaşî Eşref ji “kesên nemisilman girêbayên (tümör) hundurîn” bûn. Ev rewş nişana dîrketineke radikal ji sistema pîrçandeyî (çokkültürlü) ya Osmanîyan bû. Yanî edî “ûhûvet” (birayeti) nemabû. Roj roja ji tunebî afirandina netewa Tirk bû. Di rastiye de berdevkê neteweperestiya siyasî ya Tirkan Yusuf Akçora gotibû, Tirkên Osmanî yên herî rewşenbîr ji tede, ew ne xwedî agahdarî ne û nizanin ka Tirk li ku dijîn, çawa debara xwe dikin, çawa dipeyivin, çi difikirin, çi dikin û dixwazin çi bikin. Heta ji bo gelek kesan ji me sînore Tirkîtiyê ji Enqere û Konyayê wê de naçe”. Komên etnikî yên navborî ji ber daxwaza mafê muxtarî an ji serxwebûnê dewlet aciz dikirin û jiber ku dewlemend bûn ji Tirkên misilman aciz dikirin. Di sala 1909an de li Edenê ji aliyê gelê misilman ve talankirina mal û karghên Ermenan, encama vê çavtengiyê bû. Peyadeyên Artêşa 3. yên ku ji bo pêşîya talanê bigrin ketibûn bajêr ji, dest bi talanê kirin û 21 hezar Ermenî hatin kuştin. Mebusê Tekirdağê Hagop Babikyan ku li ser daxwaza Meclîsê raporek amede kiribû, tê de gotibû: “Divê ez bi xemginiya xwe ya kûr bêjim ku endamên İttihad û Terakkîyê di organîzekirin û pê-

kanîna tevkûştina Edenê de cih girtine.” Dema ku Ziya Gökalp digot; “Wê welatê dijmin wêran bibe/ Wê Tirkîye mezin bibe û bibe Tûran.”, ne xelet bû. Li vê derê divê em berê xwe bidin gotina Aykut Kansu ya ku dibêje, “Di dema saltanate de dimena perçe perçeyiya bazara Tirkîyê hatibû guhartin”.

Sirgûnên Yekem

Li gor dîroknasê Fransî E. Driault “Ji 1910an û vir ve Con-tirkan, li seranserê împaratoriye dest bi neçîra mal û bazirganên Roman kirin... Perçiqandina reayayê Rom û li ser hemû axa împaratoriye kuştina bazarganiya Rom mijara gotinê bû”. Konsolos August Boppe raporek ji bo Parisê şand û tê de wiha got, “Kerba Roman gihîştîye radeya herî jor. Edî Tirk naxwazin Roman bibînin. Wan heya mirinê dijminên tirkan dibînin”. Sedema bêaramiyê ya li ber çav ew bû ku Girit bi Yunanîstanê re berbi enosisê diçû. Di rewşekê de ku Mehmed Emîn Yurdakul bi gotinê weke “Ez Tirkekîm, dîn û nijada min berz e/ Sing û hundirê min bi êgir dagirti ye/ Yê ku mirov be xulamê welatê xwe ye/Kurê Tirk li mal nasekine, ezê biçim” gel bi xeleyanê xistibû, di mizgeftên “İzmîra Gawir” de melan jibo ku kirîna malê nemisilmanan bê boykot kirin dest bi wazan kiribûn. Bi şev dukanên Roman bi boyaxên rengîn hatin nişan kirin. Ji bo hemû saziyên dêmanî û biyanî fermana jikardexistina Roman hate dayîn. Dixwestin bi lez “Bûrjuvaziya netewî” bi-afîrin. (Zagona Tatîl-i Eşgal ya ku grev qedexe dikir, du sal berê hatibû derxistin.) Balyozê Emerîkayê Morgenthau bûyerê weha şirove dike: “Tirkan li dijî hemû Xiristiyanan, ne bitenê li Asyaya Piçûk, li Stenbolê ji dest bi boykotê kirin... Min ev boykot wekî nişana berevajîçûyîna saziya millî ya Tirkan dît. Jiber

ku vî neteweyî li dijî bende-ganên (uyruk) xwe dest bi boykotê dikir.”

Piştî du salan bi hawarên weke “Em Osmanîyên ku xofê didin cihanê ne/Bijî Artêş bijî ceng/Êriş li ser Filibeyê! Êriş li ser Sofyayê” ketin Cenga Balkanan. Ev ceng, bidestxistina talan û xenîmetan li aliyekî, bi windakirina mirov û erdên mezin bi dawî bû. Liderên İttihatçî yên ku bi piranî ji welatê Roman (Rumelî) bûn, ketibûn nava velîskê (şok). Şîretên weke “Bila bibe guhar di guhên te de /Hey misilman qet xwe nexapîne/ Dilê xwe ji tolhildanê sar neke” dida xuyakirin ku İttihadiyan biryara pakkirina Anatolyayê ji nemisilmanan dabûn ji ber ku ew weke sedemê têkçûnê dihatin dîtin. Armanc ew bû ku him liser mal û milken nemisilmanan rûnin û him ji mexdûrên Balkanan li ser erdê wan bicîh bikin. Bi avakirina Teşkilat-î Mahsusa gavên despêkê li Egeyê hatin avêtin. Bi gotina Celal Bayar, heta 1914an li herêmê 130 hezar Rom bi darêzorê sirgûnî Yewnanîstanê hatin kirin. Di heman demê de ji bajarên Rojhilat, yekem sirgûnên Ermen, Suryanî û Ereban destpê kir. Di sala 1915-16an de sirgûnkirina Ermenan û di 1916an de diwemîn sirgûniya Roman pêk hat. Kinik, Bergama, Dikili û Ayvalık ji bo koçberên misilman hate vebirtin. Li gor Cemal Kutay Kuşçubaşî Eşref, ji herêma Egeyê milyonek û 150 hezar Rum-Ermenî sirgûn kiribû. Romên mayî ji wekî Ermenên Rojhilat (Kurdistan) li tabûrên emeleyan telef bûn. Yewnanîyan di 1920an de Ege dagirkirin û hevî dikirin ku tola van kirinan hilgirin. Encam, hilweşînek mezintirîn bû. Bi kurtî, ev û gelek bûyerên din, wekî ku Aykut Kansu ji destnişan dike rûyê tarî yê Şoreşa “Tirk” ya sala 1908an afirand ku mohra xwe li çanda me ya siyasî xistîye.

Jinekolog, mêrekolog, dînekolog. Prof. Dr. **Fatê Were Civatê**

Şexbat

Xaltika Fatê, em ji bajarê Wanê digerin. Em newêrin navê xwe bêjin, lê derdê me ev e. Em 300 mêrên Wanî ji jinên xwe lêdanê dixwin û êşkencê dibî-

piştî girtina xwe simbêlên xwe kur kirin û we dît bê çi hat serê Kurdan ne, Kurd hemî bûn darê şikestî û serpîrek! Feqîrê Hikmet Fidan jiber ku xwedî simbêl bû hinek reha mêranîyê pêre mabû û jiber simbêlê wî jî ew kuştin. Ma çima Osman û Baqîrxano nayên kuştin hê, jiber ku wek we bêsîmbêlin jiber wê! De îcar li xaltika xwe baş guhdarî bikin serpîrekno! Berê hûn her 300 mêrên Wanî simbêlên xwe berdî û serê wan bi ruhê neteweperestiyê tûj bikin. Piştî bi keleşkofên xwe êrîşî ser qereqola Wanê bikin. Heger we 300 eskerên qûnbicilik kujtin bizanîbin ku hîna damarên mêranîyê di we de mane, na heger hûn destvala vegeyiran, bizanîbin ku hûnê her serpîrek bin û wek Osmankê me geh li defê xî û geh li zîrnê!

Xaltika Fatê, rebenê tiştê ku wê rojê hat serê min neyê serê dijminên te rebî. Min got ezê ji xwe re serîkî herim seyranê û min nêta xwe li Mayorka xerakir. Min bilêta xwe birî, ketim teksiyê û min berê xwe da balafirgehê. Tu nabê qewlikê (cuzdan) min di teqsiyê de dikeve lê haya min jê çênabe. Ez çûm Mayorka li otêlê bicih bûm. Hema min dît ku ne qewlik heye ne pere. Lê ecêma mezintir çibû tu zani! Min krêma

xwe ya xweşikbûnê jî wenda kiribû, bi serê te wek ku ez liber krêma xwe ketim liber Helebçe neketim haa! Ez niha di oda otêlê de hêsîr mame û ji fedya nikarim derkevim nav Malorkîyan. Wa wê nebêjin "wîîî, li wê tûrîsta bê krêm!" De îcar ez peppûka xwedê ezê çi xweliyê li serê xwe bikim hêê!

Havîna Hêsîr / Mayorka

Weled, weled, weled, tu birastî dibêji lêê! Lao bi xwedê tiştê hatiye serê te nehatiye serê Evdokê me haa! Niha mero pera wenda bike, zêran wenda bike, welat wenda bike tişt nabe, lê krêm! Îcar krêma xweşikbûnê haa! Keçka minê, tu bi ya min dikî hema ji oda otêlê dernekeve. Bila xelkên xerîb nebêjin "binerîn keçên Kurdan bê krêm in, bê makyaj in, ne medenî ne!" Eman eman, ev meselek netewî ye, jî felaketa Helebçe û azadiya Kurdistanê jî girîngtir e haa! Di oda otêlê de be, bi soz emê li Ewropa jibo te kampanya berhevkirina krêmê vekin û inşallah emê te ji destê wan Malorkîyan azad bikin. Heta şeş mehan liberxwe bide, heger kampanya me biserket jixwe emê bi def û zirne vê roja netewî pîroz bikin, na heger me jî wek Îmralî ala teslîmiyê hilda jixwe emê jî bêjin Demokratîk Cûmhûriyet başe, ha krêm ha bê krêm ma ferq çiyê! Te dît go krêm neketin destê te hema têkeve grêva birçibûnê û tu sax!

fate@peyama-kurd.com

Remildank

Beran (21.03-20.04)
Daxwazên we zêdetir dibin û hûn lezû-bezû didin karê xwe. Lê kûn karin têkevin nav bêaramî û bêhtengiyê. Zor û zehmetiyê nedin xwe.

Gamês (21.04-20.05)
Wê hinek bûyer we têxin heyecanê. Fer-sendên derkevin pêşiya we nêrevîn û heta ji we bê wan bidestxî. Serhişkî û ezziyê nekin.

Cêwî (21.05-21.06)
Wê pêşewazî û pêşniyazên balkêş ji we re bî û hûnê di nava heyecanê de bin. Dibe ku vexwendnameyek têkeve destê we û hûn vê êvarê biçin vexwendiyekê.

Kevjal (22.06-22.07)
Dibe hûn îro têkevin nava dudilî û sergêjiyê. Hûnê bifikirin ku mezinên malê zorê li we dikin û we dijdin. Lê bi arambin û liber xwe bidin.

Şêr (23.07-22.08)
Hûnê îro xwedî biryar bin û serê xwe zêde bi bûyeran neçînin. Wê têkiliyên we û hezkiriyê/ya we têkeve pêvajokê nuh, dudilî nebin.

Simbil (23.08-22.09)
Bi geşî û henekên xwe, hûnê karibin bandorê li derûdora xwe bikin û xwe têxin çavê wan. Dudilî û aloziya di serê xwe de bavêjin.

Mêzên (23.09-22.10)
Jibo we rojek bi heyecan û germ e. Hûn Karin carek din têkiliyên xwe û hezkiriyê/ya xwe di berçavê derbas bikin. Lê zû birvarê nedin.

Dûpişk (23.10-21.11)
Wê rûdana hinek bûyeran moral û kêfa we bîne çîh. Hûn Karin piştgiyê ji dost û hevalên xwe bigrin û têkiliyên xwe xurtir bikin.

Kevan (22.11-21.12)
Hûnê rojê xweş û bi kêf biborînin û hewl bidin ku jibo pêşketina karê xwe şeweyên xebatek nuh bicirîbin.

Kovî (22.12-19.01)
Nûçeya ku hûnê ji heykiriyê/ya xwe bigrin wê kêfa we bîne. Hûn Karin bi hevê derkevin seyrangehan û têkiliyên xwe germtir bikin.

Satîl (20.01-18.02)
Hûnê tê derxin ku hûn îro bêdeng û cansivik in. Bûyerên îro Karin we têxin bin bandore xwe. Hûnê di nava hevî û daxwazên cûrbecûrê debîn.

Masî (19.02-20.03)
Xwestek û daxwazên we berz û xurt in. Hûnê ji bo pêşeroja xwe fikrên baş bikin û têkevin nav lêgerînekê nuh.

Pêkenok

Ketin

Evdo li ser avaniyekê 52'qatî dixebite. carekê bêhemdî lingên wîdîşemite ji 52 qat'an tê xwarê. 52, 51, 50, 49, 48 û wek fişekê tê xwarê. 8, 7, 6, 5, 4, 3, 2, Evdo dibêje:

- Xwedêyo mala te hezar carî ava be, ez bi selameti hatim heta qat'a yekê, ez ji qat'a yekê bikevim ji êdî tişt bi min nayê!...

Çengelpirs

Bûyer, qewimîn	Deng, sewt	Baş, çak, qenc	B	Serê sibê, şevq	C	Çêlikên kûçik	Kesê li wêne	Lihevhatin, nermîgek	Nerastî, vir
	O		E		E		Li Îsvîçreyê çemek		
Wî alî, aliyê din	L		R	Kolan, sikak	W				Şerxwaz, mêr
Bêknek xweş	A	M	B	E	R	Şorbe jê çêdib	Telaş, parçe, qelş		
	N		A	Markayek Almanî	Xwedî, hogir	N		Pronavê sêyem	
Xweda, reb	Zilam, mêr	Notayek muzikê	N			10	Temen, jîyan		Ezman, ewren
			G		Teref, hêl, ber	S		Vexwarinek	
Delîl, îspat				Top, futbol					
Kok, damar				Tîpa heştêmîn	G	O	Ji Rûsan re dibêjin		
				Bajar, medeniyet	Teng, zehmet	Aciz bû, xeyidî			
						Nebat, li paş			
				Paytextê Sûriyê			Du tîpên „Qam” ê	Vexwarinek	Dest-nîşankirin
				Êşkence, lêdan					
				Qebûkirin				Şên, îmar	
							Qût, qismet, xwarin		

Li Kurdistanê şaheserek dîrokî ya Suryaniyan: Dêra Zaferanê

Amadekar:
Mehmet Çetintaş

Dêra Zaferana ku piştî zayînî di sed sala 5. de avabûye, bi mîmariyek muhteşem navendek ji ya dêra Suryaniyane. Heta sala 1932an 640 salî wek îkametgeha Patrikên Suryaniyên Ortodoks bû. Dêra Zaferanê 4 kilometre dûrî bajarê Mêrdînê ye û di qûntara çiyayekî şêrin de avabûye. Dêra ku ji sê qatan pêktê û ji sed sala 5. û vir de bi tamîratên cûrbecûr şiklê xweyê îro stendiye. Mîmar û hosteyên wê demê bi awayekî wilo dêr tamîrkirine ku mirov dibêje qey dêr di demek pir nêz de hatiye avakirin. Dêra Zaferanê, berî zayînî wek pîrozgeha agirperestan û di dema Roma de jî wek keleh dihat bikaranîn. Piştî ku Roma xwe ji herêma bipaşde kişand, Azîz Şeymûn hestiyên hinek Azîzan anî vir û ev cih kir dêr.

Jiber vê berê dêr, wek dêra Mor Şeymûn dihat zanîn. Piştî ku Metropolîtê Mêrdîn û Kefertûtê Azîz Hananyo di sala 793an de dêr bi berfirehî tamîr kir êdî ew wek Dêra Mor Hananyo hat binavkirin. Di sed sala 15. de jiber ku li derûdora dêrê zaferan (safran) hêşîn dibû, navê wê bû Dêra Zaferanê

Dêra Zaferanê ya ku bi stûnên kemberî, qubbe, kevirên desteneqî û bi hostatiyek şahane hatiye avakirin, bi dîroka xweya dirêj yek ji navendên perwerdeya dêra Suryaniyan bû. Ligor tê gotin kesê ku çapxaneyê ewilî aniyê wê herêma jî

Patrikê wê dêrê Petrûsê 4. e ku di 1895an de çûye ser heqiya xwe. Petrûs, di 1874an de di serdanek Britanyayê de çapxaneyekê diki-re û di 1876an de tîne Dêra Zaferanê bicîh dike. Bi vê çapxaneyê di Dêra Zaferanê de pirtûkên bi zimanê Suryanî, Erebi, Osmanî û Tirkî û heta sala 1953an jî kovarek mehane bi navê Oz Hikmet dihat çapkirin. Hinek ji parçeyên wê çapxaneyê hîna jî li Dêra Zaferanê û dêra Mêrdînê tîne pêşangekirin. Dêra Zaferanê îro jî navendek olî ji ya Suryaniyane. Dêra Zaferanê îkametgeha Metropolîtê Mêrdînê ye û jî hêla hemî Suryaniyan û gellek tûristan ve tê ziyaretkirin.

Parêzgeha Rojê

Dîroka avabûna wê nexuyaye. Tê texmînkirin ku Parêzgeha Rojê berî zayînê ye û bi avakirina bajarê Mêrdînê ve girêdayî ye. Ev avahî wê demê wek Parêzgeha Rojê dihat bika-

ranîn. Parêzgeha Rojê li rojhilata Dêra Mor Hananyo ye û ji du beşan pêktê. Beşê ketina hindur aqidkirîye û serûberê wê 25 metreçarçîqil e (metreqare). Beşê diduyan jî 51.5 metreçarçîqil e û binzîkê wê pir balkêş e. Binzîkê beşê duyem bi kevirên rast û mezin bi awayekî geometrik lihev hatine edilandin. Bêyî ku xerc, qûm, kils û malzemeyên din tevlebîbin kevir bi hostatiyek mezin lihev hatine edilandin û spartine hev.

Mala Azîzan (Beth Kadîşe)

Ev avahî li başûrêrojhilata Dêra Azîz Hananyo (Dêra Qubbe) dikeve. Bilindiya wê 10.5 û firehiya wê jî 5.4 gaz e (metro). Dîroka wê avahiyê heta bi sed sala 5. dadikeve. Lê beşên derve di 1884an de ji alî Petrûsê 4. ve ji nûve hatiye cebirandin (tamîrkirin). Hestiyên gellek Azîz, Patrik û Metropolîtan li vir veşartine. Ji 7 nişteyan 4 ên Metropolîtan

û 3 jî yên gorên Patrikan e. Liser van gorên Patrikan kitabeyek ji mermer heye û tede navê Patrik 2. Cercîs (1708) û Patrik Petrûs 4. (1895) hatiye nivisandin. Li bakur liser gorên Metropolîtan jî Mor Grîgoriyûs Behnam (1846), Mor Filuksînos Hanna Dalabanî (1969) hatiye nivisandin. Di vî beşê de motifên kevir û guldankan (vazo) pir balkêşin. Hinek dîwarên wê bi qakîlên heywanên avî û wênayên wan hatine xemilandin. Ligor gotinan wextekî ev ode (mezal) jibo zanyariya tendirustiyê dihat bikaranîn.

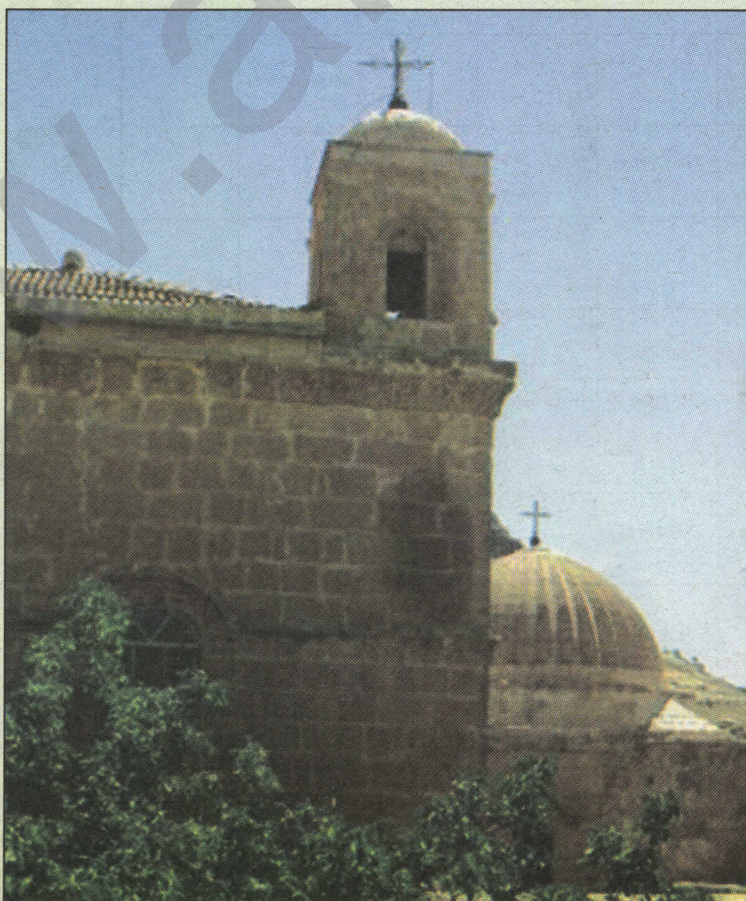
Dêra Mor Hananyo (Dêra bi qûbbe)

Dêr, di dema Împaratorê Bizansiyan Anastasîs de, piştî zayînê di 491-518ande jî aliyê herdu brayên Suryaniyên mîmar Theodosîs û Theodore ve hatiye lêkirin. Firehiya dêrê 12.3 û bilindiya wê 17.7 gaz e û berfirehiya wê jî 271 metreçarçîqil e. Jiber ku qubbeyek wê wek xaçê hatiye lêkirin jê re Dêra bi Qubbe jî dibêjin. Di vî beşê de figur û wênayên heywanan balkêş in. Wekî din wêna û tasvîrê Azîz Hananyo ye ku di 793an de ev dêr restore kiribû jî dikeve berçavê meriv. Devera ku tiştên ayîne lê dimînin (kdûşkûdşîn) di 1699an de hatiye çekirin. Di nivîsa liser stûnan de dixuye ku ev dever di 793an de ji aliyê Metropolîtê Mêrdîn û Kefertûtê Azîz Hananyo ve hatiye çekirin.

Kdûşkûdşînên heyî di 1942an de ji aliyê hosteyên Suryaniyên Mêrdîn û Midyadê ve ji kevirên zer û şehkirî hatiye çekirin. Di beşê ana apsis de du kursiyên balkêş hene. Ev kursî ji dara gûzê ne û tê texmînkirin ku temenê wan 350 sal e. Ev kursî ji aliyê Patrikan ve tîne bikaranîn. Kursiyê ku li başûr dimîne ji aliyê Metropolîtan ve tê bikaranîn, ji diranê filan çekirîye û temenê wê 500 sal e. Deriyê rojavayê dêrê jî dara gûzê ye û ew jî 500 salî ye. Liser derî herbestek Azîz Balay heye ku bi zimanê Suryanî hatiye nivisandin û herweha beşek ji mezmûrên Dawid Pêximber jî heye.

Dêra Meryem

Dêra Meryem li bakurêrojhilata hêwana mezin dimîne û wek dêra ewilî tê hesibandin. Di dema Patrik 2. Cercîs de (1686-1708) hinek ji beşê dêrê hatiye cebirandin. Ji 153 metreçarçîqil pêktê. Di beşê apsis de mozaikên dema Bizansiyan hene û hinek ji dîwarên wê jî ji tûxlayên dema Bizansiyan ve hatine çekirin. Di hindurê dêrê de 3 kdûşkûdşîn û 3 deriyên ku di 1699an de bi destan hatine çekirin hene. Liser van deriyan jî ji mezmûrên Dawid Pêximber rêzikên bi zimanê Suryanî hatine nivisandin. Di vî dêrê de jibo mirovên reşîd û kamil ciyê waftîzê heye û ev dêr di roja me de jî jibo merasîmên waftîzê tê bikaranîn.

Xwarina fêkiyan îhmal nekin

Pisporên tenduristiyê radigihînin ku mêwe û sebzeyên havînî jibo bedena mirov gelekî girîngin, çermê însên diparêzin, û rê liber bêmecalî û zeîfbûna hiş digirin.

Pispor radigihînin ku sedema qermeçandina çerm, bêteqetî, bêherketî, bixe reneştinê û zeîfbûna hişê mirov ku elametên yextiyariyênin, di bedenê de jiber kêmbûna hin maddeyên bi bandora antioksidan in. Pispor jibo çareserkirina van astengiyan xwarina mêweyên havînî

pêşniyar dikin.

Zebes:

Ji aliyê lîkopen, vîtamîn û mîneralan ve gelekî dewlemende, kapasîteya wî ya antioksidan gelekî bilind e.

Alûce:

Ligelkapasîteya xweya antioksidan bi qeweta xwe ya çekirina detoks ji xurukê girîng e.

Xox û mişmiş:

Herdu xuruk ji depoyên Potasyûmê ne. Tiji vîtamîna C ne

û gelek flavonoid ihtîwa dikin. Ji aliyê dewlemendiya xwe ya lif û betakaroten gelekî bifêde ne.

Çilek, qeresî û wîşne fêkiyên antosiyanîn tèn naskirin. Şîlan û tiriye çivikan ji hûn dikarin li wan zêde bikin.

Brokolî û kelema brükselê:

Bi dewlemendiya xwe ya sulforafan û anti-agîng di nav xurukan de xwediyên cihekî taybet in. Brokolî tiji antioksidanên wek vîtamîna C, betakaroten, glütatyon û lûtein e.

Tirî:

Jibo antioksidanên gelekî xurt oligomerîk poantosiyânîdîn depoyek hêjaye. Di qalik, mihtewa û dendikên tirî de li dora 20 antioksidanên cûrbicûr hene. Bêtir ji xwarina tiriye reş îhmal nekin.

Firingî:

Jibo parastina tenduristiya zihnî û bedenî ya yextiyaran antioksidana lîkopenin gelekî girînge û di firingiyê de gelek e. Lîkopen rîska kanserê (penceşêr) kêmkirî, damar û çerm diparêze û hişê mirov xurt dike.

Avokado:

Yek ji mezintirîn depoya glütatyonê ku wek antioksidanek gelekî xurt tê qebûl kirin.

Pîvaz:

Bi taybetî pîvaza sor jibo tenduristiya mirov derman e. Ji aliyê antioksidana quârcetîn gelekî dewlemende ku li dijî penceşêrê xurekek gelekî dewlemend e. Her wiha pîvaz li dijî enfeksiyonan ji mertaleke girîng e.

Navenda Zelal:
Trink-Zel (Köln)
Tel.: 0221 376 24 05

Bayiyên Zelal

AKCAN GmbH
Hamburg
Tel.: 040 723 402 96

LIZA GmbH
Berlin
Tel.: 030 390 380 30

ESD Softdrink Gmb
Mannheim
Tel.: 0621 318 76 70

TRINK-ZEL II
Düsseldorf
Tel.: 0211 49 62 150

CAN GETRÄNKE
Essen
Tel.: 0201 289 74 17-18

TRINK-SEM
Dortmund
Tel.: 0231 981 86 23

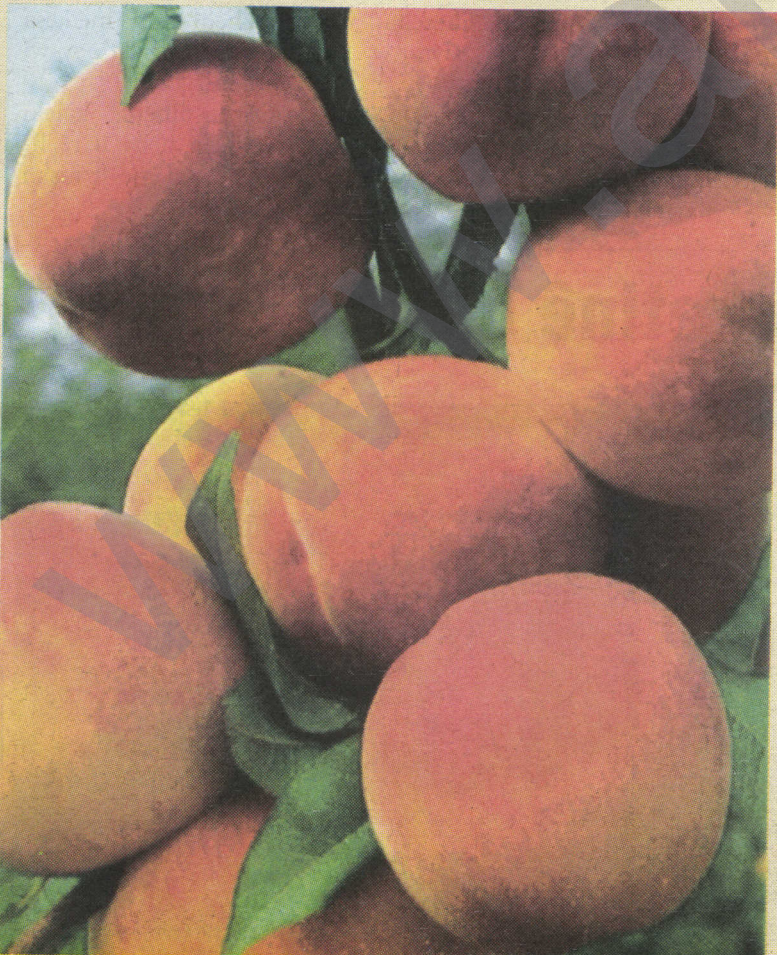
HARRAN GmbH
Fellbach
Tel.: 0711 592 08 64

CHAPLIN GETRÄNKE
Bremen
Tel.: 0421 691 96 78

EURO-FRESH-FOOD GbR
Erfurt
Tel.: 0361 26 27 516

TRINK-ZELI
Köln
Tel.: 0221 977 63 11

NERGIZ
Tel.: 02562 22 168

Dewleta Tirk ji navên Kurdî re tehamul nake

PK - Li Kurdistanê bakur zore bê gotin ku şaredariyên di destê DEHAPê de ne xizmetek baş digihîne gelê Kurd.

Ji dehan şaredariyan hejmara ku gel ji wan razî ne 3-4 heban derbas nake.

Ligel vê rastiya tal ji carna gavên di cih de ji tîn avêtin.

Şaredariya Dêrika çiyayê mazî biryar da ku peykelên sê welatperwerên heja Qedrican, Reşidê Kurd û Edip Karahan li parkekê deyne û navên wan li sê kolanên navçê bike.

Şaredariya Wêranşarê bultenek bi Kurdî û Tirkî derdixe.

Şaredariya Amedê ku bi helwesta xwe ya "demokratîk cumhuriyet"ê reaksiyona gelê Kurd dikşîne ser xwe û di warê xwe de heta nûha îmze navêtiye bin tu projeyek balkêş, navê çend welatperwerên Kurd û Kurdî li hin kolanên kir.

Li hin kolanên Amedê navên wek Amed, Rojîn, Zozan, Zilan, Botan, Şiyar û Newroz hate kirin.

Berpîrsên dewleta Tirk li himber vîya her nerazîbûna xwe diyar dikin û di çapemeniya Tirk de dibe mijar.

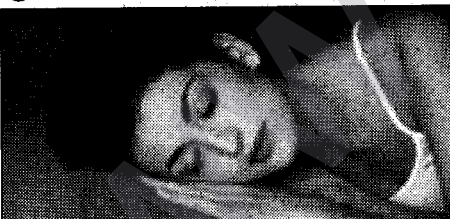
D'eaubonne çû ser dilovaniya xwe

PK - Nivîskara Fransî Françoise D'eaubonne li Parisê di 85 saliya xwe de çû ser dilovaniya xwe. D'eaubonne di salên 1970an de yek ji pêşengên tevgera femînîzmê dihat qebûl kirin.

D'eaubonne di temenê xwe de li dor 50 pirtûkên roman, biyografi, ceribandin û helbestan nivîsan.

Berî razanê muzîkê gohdar bikin

PK - Li gora kovara tenduristiyê Journal of Advanced Nursing jibo xewek xweş gohdarkirina muzîkê şert e. Li gori pisporan berî razanê curê wê çî dibe bila bibe caz, gelêrî an klasik ferq nake, gohdarkirina muzîkê zûtir û kûrtir mirov dixwe.

Berî ku hûn têkevin nav nivînên xwe 45 deqîqeyan muzîkek bi dilê xwe gohdar bikin.

Alimên Taywanî li ser 60 kesan lêpîrsînek bi salan kirine û gihîştine van encaman.

Dînen Diyarbekirê

Kadîm Kan

Cend salin ku min dînekî ligor eqilê xwe li van dora nedîtiye. Ma ne waye ku meriv carna bêriya dînen wexta zarokiya xwe ji dike? Îcar bi destûra we...

Hetta salên 1970yî ji meriv carna li derê Mêrdînê, li serê balixçiyân anjî li Mêrgahmedê wan didît. Piştî nizamî, em mezin bûn, tiştêk bi serê wan hat, wenda bûn...

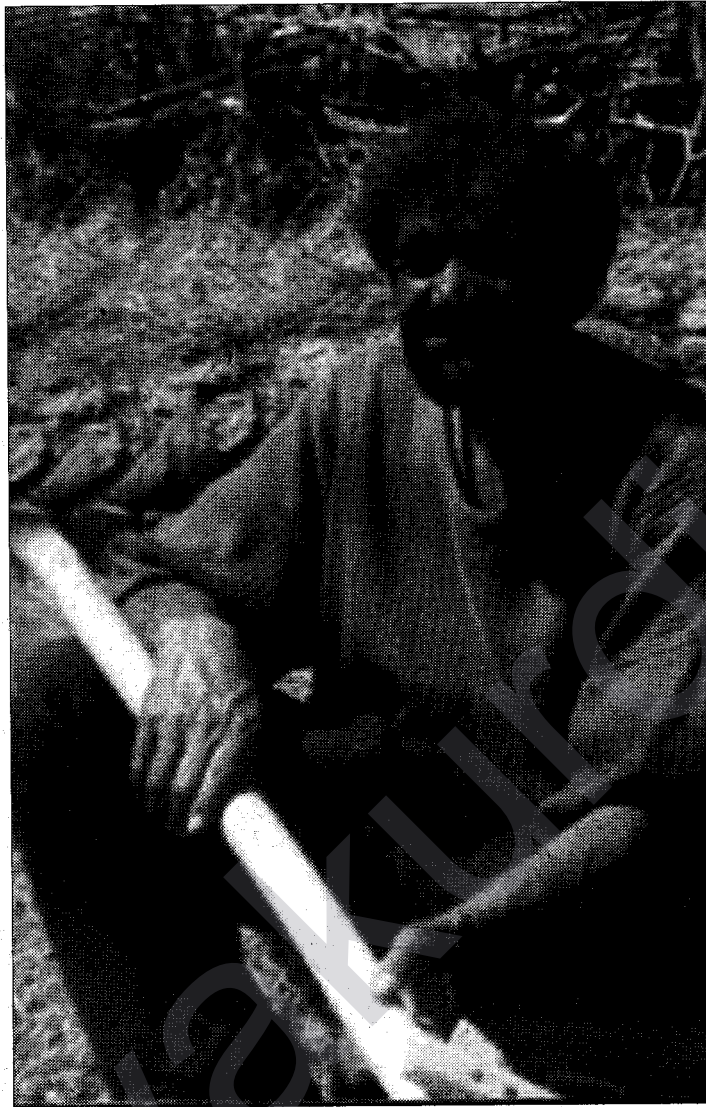
Sê birayên ji mehela Ali paşa hebûn; Lehmeçûn (lakabê wî ew bû) Şêxo û Elişan.

Lehmeçûn birayê mezin bû û herdem li derdora mizgefta mezin (ulu camî) Pazarra spahî li qehwexana ku meriv tenê karibû çayê vexwe, li cem extiyaran rûdinişt. Gava ku me zarokên nerihet, jê re bigota, (Ûlan lehmeçûn! Agir bi canê wî diket!. Xwe davêt erdê û li kevîran digeriya, lê em zarok me zanibû ku kevîr peyda bikira ji car bi car davêtin me.

Elişan, fistanekî dirêj yê gulgulî an jî bi xêzên dirêj lixwe dikir. Havîn û ziviztanê çakêtek liser bû. Hamaliya wî jî -nişta ku meriv li cem şêx û mişayîxan dida çêkirinê dixistin nav tenekek lehîmkirî, da ku av û pisî nekevê - herdem li stuyê wî aliqandî bû.

Darekî qalind ku ji bejna wî dirêjtir bû, bi xwe re digerland. Goşekî ji fistanê wî herdem di devê wî debû û dicût. Eger meriv jêre bigota "Elişan, Elişan!" Hî hî destê xwe dikir nav lingên xwe û bi dengêkî nizim digot; "di diya we...im, di diya we...im!"

Carna hinek extiyaran 25 qirûş didayê, da ku nav lingên xwe nişanî wan bida û wexta

extiyara nav lingên wî didît digotin; waxx waxx lao ev çiyê!! Elişan xwe qure dikir, girêz ji devê wî dihat û dikeniya.

Şêxo jibo min mîre dîna bû

Gava bixwesta bi eqil, nexwesta dîn bû. Herdem şalwar û pêlavêkî poztûj yên Diyarbekirî û çakêtekî reş lixwe dikir. Şevqa xwe hinek li alê rastê ve xwar dikir. Tucaran li peyarê kolanê de nedimeşiya, li aliyê rastê cadê destê xwe li pey xwe girêdida, şeqîni ji tizbiha xwe danî û dimeşiya.

Ewê wî nasnekira digot qey ew "keko" yekî Diyarbekirê ye.

Xasîtiya wî ji ew bû ku meriv bi dest û çepilên xwe bi awakî xisûsî lê bihejanda, eqilê wî ji serê wî di çû, tiliya xwe ya rastê a mezin dikir devê xwe û diqirîya.

Gelek caran li cem garaja Mêrdînê li himber mescita şêx..... di qehwexana paytonciyan de rûdinişt.

Li devê deriyê mescitê Restûlê (reso) kor her êvara Inê liser kursiyekî bi erbana xwe beytên Kurdî digot. Xelkê ku

diçûn ser mezelê miriyên xwe bi xêra xwe pere didan wî. Şêxo herdem li wir rûdinişt û guhdariya Reso dikir. (Reso dengbêjî jî dikir) Wî çaxî em zarok me newêribû wî biqehirînin, jiber ku em ji "xezeba" mezina ditirsiyan.

Herkesê Diyarbekir nasdike zane aşê derê Mêrdînê li kuderê ye -riha aş mane yan na ez nizanim- liser eş qereqolê heyê û liber qereqolê qiyamek -kaşekî tik-blind-heyê. Rojekê li pişt baranek buharê ava derê Mêrdînê xwe di qiyama qereqolê de berdide xwarê û Şêxo di destê wî de melkesek dirêj, dixwest wê avê perepaş vegerîne. Helka helka wî bû û di nava xwêdana nek ecêp de mabû.

Bekçiyê qereqolê -bekçi Kurd bû û wî çaxî polis hinekî maqûl bûn. karê xwe bi tiştên weha nedanîn - û me zarokan dixwest Şêxo qanîh bikin da ku dev ji wî karê beyhûde berde.

Me çî dikir Şêxo guhê xwe nedida me û her liberxwe dida ku avê vegerîne.

Li himberî qereqolê, li tenişta bedenê mizgeftêk heyê. Mizgeft bi xwe duqat e. Qata jorin çiyê razana feqîyan bû.

Ji wê camiyê kalekî rûsî derket û hêdî hêdî hat cem Şêxo, destê xwe da ser milê wî û bi dengêkî nerm û rehmdar jê re got "bese kurê min bese, tu westiyayî, were em herin da ku tu behna xwe berdî"

Ji devê Şêxo tu gotinek derneket, hêdî qevda melkesa xwe girt, hûr hûr da pey wî kalî û çûn mizgeftê.

Vêca ez dibêm, kalekî rûsîpiyê me jî heba û rê liber "Şêxo" yên me jî nişan bida.....

Diyarbakirspor bi serketinê dest bi lîgê kir

Li Tirkiyê demsala fûtbolê ya sala 2005-2006an destpêkir û Diyarbakirspor di maça xwe ya yekem de li mala xwe li himber Rîzespor bi encama 1:0 biserket.

Jiber ku cezayê xwe yê sala buhurî D.Spor bê alikariya terefêrên xwe derket seheyê zora Rîzespor bir û bi awayekî baş dest bi demsalê kir.

Li gora pisporên fûtbolê maça yekem ji aliyê moralê ve girînge û hertim hewl dide ku bi encamên baş çend maçên xwe yên destpêkê bi dawî binin.

Ji aliyê din ve bi minasebeta destpêkirina demsala fûtbolê li Amedê li Stadyûma Ataturk merasîmek vekirinê hat lidarxistin.

Di merasîmê de hunermendên wek İzzet Yıldızhan, Seher Dilovan, Kadir İpek û Aydın Aydın bi stranên xwe yên bi Kurdî û Tirkî bi Amediyân demek bi kêf û coş derbaskirin dan.

Di lîga Tirkiyê de Diyarbakirspor li bajarên Tirkî wek timêk Kurdan ya "parvekir" tê pejirandin û li stadyûman gelek car bi dirûşmeyên faşîzan tê pêşwazîkirin.

Her weha li Amedê jî Diyarbakirspor li himber faşîstên Tirk simbola welatperweriyê ye. Terefêrên D.Bakirspor bi "Hernepêş" û dirûşmên Kurdî piştigiriya tima xwe dikin.

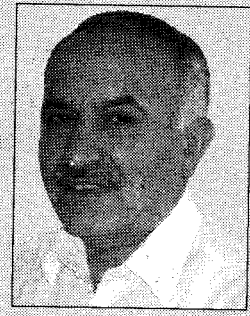

Mesûd Barzanî: Heqî ma garanti nêbî, ma iraq ra qerfiyenî

PK - Serekî kurdistan Mesûd Barzanî hêna eşkira kerd ke eger waştayî kurdan ê bingehîn ca myerî, ê nêbenî yew parçeyî iraq.

Kanalî televizyonî „el-Erebiyê“ 9ê temmuz de yew roportajî Mesûd Barzanî kerd vila. Serekî kurdistan Mesûd Barzanî no roportaj de zi vateyî ê ke eşkirayî dubare kerdî. M.Barzanî përsî federasyon, Kerkûk û peşmergeyan sey waştayî kurdan ê bingehîn name kerdî.

Mesûd Barzanî no roportaj de bi kilmkî nê çî ardî zıwan: “ Dewleta kurdî heq kurdan a, la ewro şart nêmusait î, yew roj şart bibêdîlî. Gereka iraq federal, demokrat û zafrengîn bo. Gereka maddeyî 58. biyero ca. Persanî çarenuştîş de qalê ma kurdan piyerin yew a. Ma têna sozan qayil nêbenî, gereka her çî zelal û eşkira bo. Qet yew quwet nêşkeno peşmergeyan tune bikero. Ez kurdistan de hêna hol doza kurdî re û iraq re hizmet kena. Ala iraq kurdistan de nîna dardkerdiş, çimkî a ala rejimî Baas a, nişana yew demo siya ya.”

Selim Çürökkaya

Zûnayê, nêzanî

W elat ra xeberî xirab yenî, her roj çend tèn hê kişiyenî. Eskerî tirkan hê kueyanî ma ra gêrenî, daranî ma, bexçanî ma vêşnenî, cinanî ma, qicanî ma tepişenî. Rojnameyî tirkan raşt nêusenî. Mi eşnawit ke taye „zûnayê“ tirkan herb nêwazenî. Ê vûnî ke wa gerila çekanî xo teslim bikerî û hukmat zi yew ef veco.

La kam vatê inan keno? Qerari herb gerilayî nedawo, ê hama nê nêzûnî.

No gure gureyî eskeriyawo. Avdila ho bîndestî eskeriya de yo.

Eskeriya Avdilay ra va:

Merdimanî xo ra vac ke wa herb bikerî.

Eger şîma baweriye xo mi nêunî, ifadê Avdilay biwinên.

Avdilay aşmê Gulan de abukatani xo ra vato:

Şueriyenê gerila ra vaciyen, eger eşkenî, wa herb bikerî.

Abukatî ey zi şiy gerilayan ra vato:

Gûn şîma herb bikerî

Şîma mi ra şahad wazenî, ez inan zi vacî;

Kani Yilmaz yew nuştayî xo de ina nuşt:

Yew abukat İmralî ra ûme kueyî Qendil. Ma piyerî ûmê piyesser, o warişt we û va ke gûn şîma hene qerari bidî, herb bikerî. Se ke abukat no qede va, zafin destî xo kerd berz, no qerar qebûl kerd.

Birayî Avdilay Osman zi rojnama-wan Arif Zerevan de xebereyî.

Arif Osman ra pers kerd va:

Şîma hêna dest herb kerd, no çîna-wo?

Osman va: Birayî mino pîl û generalanî tirkan no qerar girot.

Her çî ho orte di o, no herb generalanî tirkan waşt. Qetilkar û guînwer ê yî, Avdila destî inan de têna yew hacet o.

Eger „zûnayê“ tirkian û kurdan nê nêzanî, ê zûnayê nê yî, ê nêzûnî.

Stenbol de faşîstan çend xortî kurd brîndar kerdî

İstanbul- 7î temmuz de İstanbul mehlayî Gazî de 3 xortî kurd bi kardan amê brîndar kerdîş.

Goreyî vatê şarî mehlay Gazî nê kesan ke xortî kurd kard kerdî, inan xo bînay MHP de nîmîto. Se ke şarî mehlay Gazî pê hesiya dest bi şiyayîşî protesto kerd, Şarî Gazî waşt ke şuero bînay MHP û nê kesan tepişo, la poles nêverda ê şuerî zerre.

Wezirtiyê karanî zerrî ê tirkîye bi imzayê Abdulkadir Aksu ya walî, qeymeqam û mesulanî emniyet re yew talimat şawit. No talimat de o qede yeno eşkirakerdiş ke taye hêzî wazenî provakasyonan bikerî.

Goreyî xebere rojnameyî tirkan Akşam şandî 7 î temmuz sehet 18:30 des kesan pê kard û daran mehlay Cebeci de 3 kesî kurd kerd dar-bice. Namê nê 3 kesan inawo: Yusuf Ocak (19), İlhamî Dogan (23) û Murat Keskin.

Seraserî kurdîstana rojhelat de şarî kurd xoverdano

Bajaranî Mehabad, Pîranşar, Serdeşt, Şîno û Sinê ya pey, Şarî Saqiz û Bane jî seredaritwe

PK - Heftêkû viyert bajarî Saqiz de rejimî îslamî gulê kerdî şarî bajar ser ra û 13 kesî amê kiştîş, se ra zêd kurdî bî darbice û 500 kesî zi geriyay. Goreyî beyanî Partiya Demokrati Kurdistan-Îran, Sinê (Senendej) de 700 kesî amê girotiş, inan ra 20 heb cinî yî. Goreyî beyanî Komela zi bajarani Banê û Dîwan-dere de zi, semedî protestokerdiş

êrişanî rejim û paştgirotîşî bajarani bînan şar kot kûçeyan.

PDKÎ semedî raya peroyî ya yew beyanat kerd vila. PDKÎ gazî piyerê saziyanî enternasyonal, rêxistinani heqî merdiman û raya peroyî kena ke gues bidî waştayanî şarî kurd, verba êriş û zorbazê cumhuriyeto pêdmende ê iran vêci û no rejimo guînwer protesto biki.

Kurdan Silêmaniye de rejimî îrano guînwer protesto kerd

Silêmaniye - 8ê temmuzê de rojhelatî kurdistan ra hendê 400 cinî, xort, kenê qic û camiyerdan bajarî silêmaniye de rejimî îran protesto kerd.

05.08.2005 serisibay sehet 10 de kurdî rojhelat meydanî bajar de amê piyesser û seme-

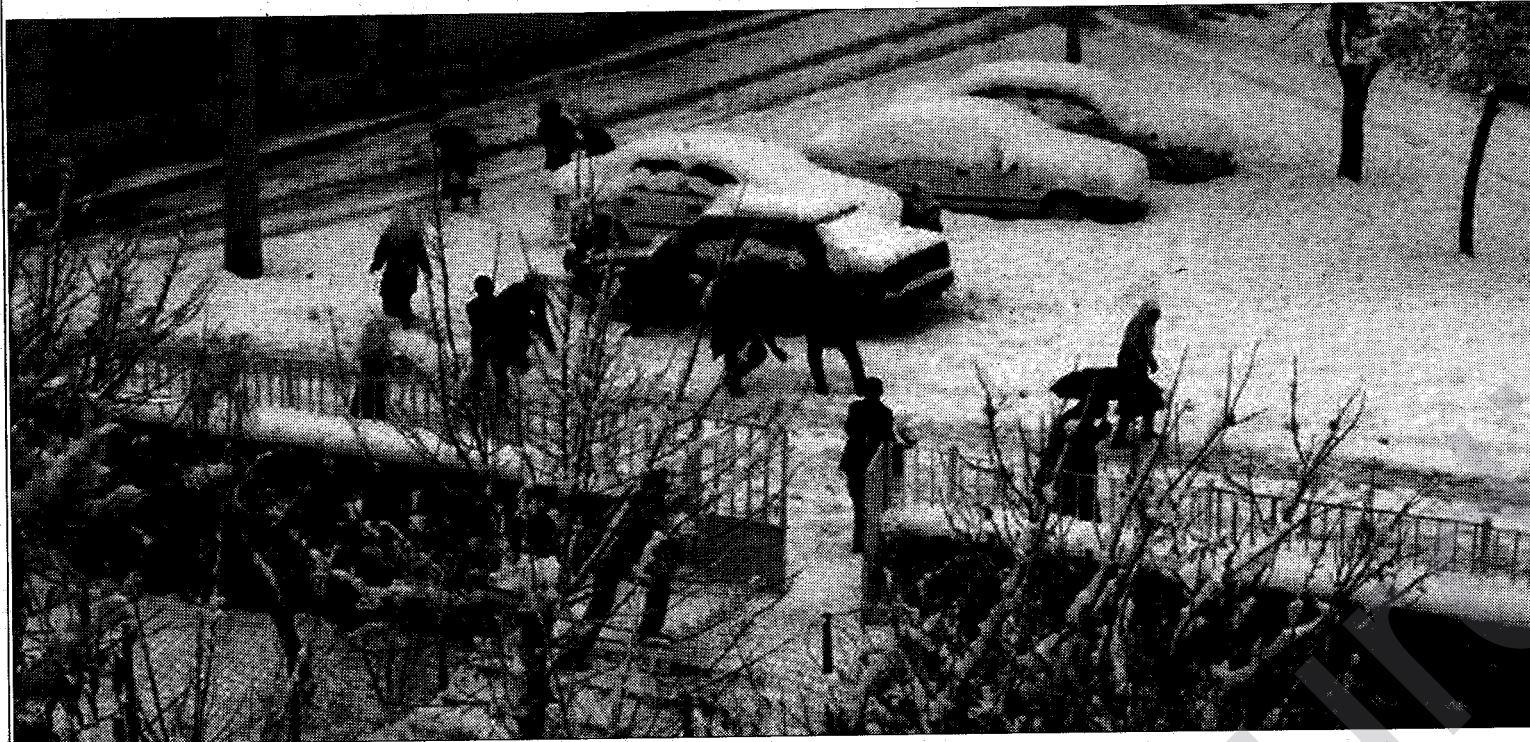
di paştgirotîşî şarî Mehabad, Pîranşar, Serdeşt, Şîno û Sinê ya yew mîting virast. Inan na mîting de zulm û zorbazê rejimî îran protesto kerd û seme di şarî kurdîstana paştgirotîşî xo nişan da.

Kurdanî Ewropa zi rejimî îran protesto kerd

PK - Kurdanî Ewropa zi dewletanî swed, norveç, danîmarka, isviçre û almanya de bi mîting û şiyayîşana zulm û zorbazê rejimî îslamî protesto kerd û semedî serewedartişî şarî kurdîstana paştgirotîşî xo nişan da. Hema hema piyerê nê çalakîyan HEVKARÎ (Platforma Hêzên Siyasi yên Kurdistanê) organize kerd.

Welatî xo nas biker: Çolîg

Seyîdxan Kurij

Cewlîg yan zi bi vatişî Çewlîgijan Çolîg yew bajarî bakurî kurdistan o û mintiqaya cuarin ê Ferat de ca geno. Çolîg cuwa ver sey yew nahiyê giredayê Pali bi. 1872 de bi nameyî Çapaxçor bi navçe û 1936 de zi bi bajar.

Seyahatnameyî

Evliya Çelebî de Çolîg

Gorê agahdariyê seyah Evliya Çelebî Çapaxçor bi destî Îskendero gird ameyo ruenayîş û no name zi Îskenderî nayo pa. Îskendero gird yew qralî grekan o û milata ver (biyayîşî İsa ya ver) ameyo kurdistan. Hancî goreyî na agahdarî ziwani Îskender de Çapaxçor yeno mehnayê „Awe cenetî“.

Evliya Çelebî seyahatnameyî xo de behsê Çolîg zi keno. Goreyî agahdariyê Evliya Çelebî Çolîg o wext zerrê derî de yew dewa qicik bi. Çolîg Arminkî yo û yeno mehnayî cawo awayin, hitin û rez- baxçe ke kiştê derî de yo.

Nemeyî Bingöl 1945 de hukmatî cumhuriyê (CT) nayo bajara. Bi nameyî Bingöl hetî Kaniya Reş de yew ko esto. Serî no koyî de bi henzeran golî estî, nê koyî zi nameyî xo nê golan ra giroto.

Nê golan ser zaf efsanê yeni vatiş. Nê efsaneyan re yew inayo: „Yew sêdwûn yew mirçik kişeno û na mirçikê xo yew gol de şuweno. O wext ke mirçik erzeno miyani awê, mirçik bena ganî û miyani gol de bena vîn. No qede ameyo orte ke na awêya bêmergî (Ab-i heyat) a. Semed ke surî na awê nêveciyo orte, no gol biyo hezar gol û no ko de

biyo vila. No qede kes nêşkeno ca bikero ke inan ra kam awêya bêmergî ya.

Çolîg bi destî tirkan işgalbiyayîşî kurdistan pey koti bin hukmî tirkan. 1243 de Moxolan Çolîg işgal kerd. 1514 de Yavuz Sultan Selim Çapaxçor, Erzingan, Tercan û Erzurum işgal kerd. Nê ser beganî Çapaxçor ra Sileyman Beg hukmî Osmaniyani qebul kerd û Çapaxçor koti bini idarê İmparatoriya Osmaniyani.

Herbî dinya ê yewin de Çolîg

Şerî dinya ê yewin de leşkerî rusan hetanî nêzdî Çolîg meydanî Heran amê. Nê ser Çolîgijan Gexe, koyanô Karêr, Boxazî Sigi û Meydanî Heran de vernî rusan tepîşt. Qet yew eskere osmaniyani zi cephe de çiniyeb. Kuran xo bi xo hezî milîs tanzim kerd. Koyanî Karer de bini serdariye Axayo Qicik û lacî ey Mehmet Hulusî eşira Hormek, mintiqayî Karabas de bini serdariye Xalit Cibri û lacî ey de eşira Cibran, cepheyî Gexî de eşira Şadî û Boxazî Sigi de bini

serdariye Şex Şerîf de şarî Çolîg û Pali verba rusan vindertî. Eskerî rusan nêşkayî Meydanî Heran ra wet şuwêrî. No tarix pey namê nê meydanî bi Meydanî Şeref.

Serrewedartişî 1925 de Çolîg

Ruenayîşî cumhuriyeta pey sey heme kurdistan şarî Çolîg zi idareyo newe qebul nêkerd. 1923 de Erzurum de bini serdariye Xalit Cibri de rexistina „AZADÎ“ niyay rue. Cuwa pey Xalit Cibri û mebusî Bêtlis Yusuf Ziya tepîşiyayî. Nayê ser Şex Seid serekîyê „Azadî“ giroto xo ser. Şex Seid wext ke gazi kerdişî hukmat ser nêşî Bêtlis, hetî dest miyani şar ra gerayîş kerd, hêverî şî Çolîg. Serrewedartişî 1925 de Çolîg zaf yew rolo bingehin kaykerd.

Egîtanî sey Şex Şerîf, Yado (Yad Mehmud ebas), Şex Abdulahî Melekan, Feqî Hesen û bi seyan embazanî inan nameyî xo bi herfanî zerinan tarixî kurdistan de da nuştîş.

Demo newe de Çolîg

Çolîg kiştê layê çolîg de yew cayo qicik bi. Di mehlyî bi nameyî Mehlayê Navêr (Çarşuyê Cyêr) û Mehlayê Wevêr bi. Nê seranî peyinan de Çolîg de di banlerzî gird bi. Banlerzî 1971 ya pey Çolîg amê cayî xo yonikayin. Nê seranî peyinan de bajar hetî Duzaxaç a şibi, la banlerzî 2003 ya pey banî newê zi Duzaxaç de yiraziya. Nika yew bajar ji ho Duzaxaç de o. Duzaxaç ho rayerî Muş ser de o.

Şarî zerrê Çolîg kirdkî qisêkeno, ê malbatî ke her tim Çolîg de bi, ê zi heme kirdkî qisekenî. Kî eşkeno vaco ke Çolîg bajarani kurdistan ê homojenan re yew o. Dewanî Çolîg re mintiqayî Senceq de çend dewî ke şarî inan kurmanci qisekenî estî, la ê dewanî binan de kirdkî yeno qisekerdiş.

Serranî 1960 de wext ke başûrî kurdistan de bini serdariye Mela Mistefa Barzanî de şoreşî Elûl dest ci kerd, no hareket ca de Çolîg de zi tesirî xo nişan da. Taye welatperweran Çolîg ra her tim çî werî, perê û erzaq berdinî resnayni Barzanî.

Zafê nê welatperweran şî rehmet, la tayê inan hema hê heyat de ê.

Wext ke tirkiye de 1959 de 50 kurdî tepîşiyayî, miyani inan de Çolîgij zi bi. Wext ke 1965 de PDKT niyay rue, 5 ruenayoxan ra yew rehmetî Seid Elçî bi, Seid Elçî dewê Çolîg Zeynep ra bi. Hususî bi teşirî Seid Elçî PDKT miyani melayan û risipiyan û zanayanî Çolîg de xelyek sempatizan qezenc kerdişî. 1974-75 pey hanc Çolîg de hêverî PDKT, cuwa pey zi heme rexistinî kurdistan organize bi. 1975 ra heta 1980 Çolîg de miyani şarî de yew xebata zaf pît bi. Bi komelanî sivil-demokratik û kulturî fikrî welatperweriye miyani şarî de bi vila. Hanc verba sivil faşistan yew tekoşina xurt amê dayiş. Piyerdayîşî verba sivil faşistan de zaf welatperwerî şehid bi. Se ke yeno zûnayîş sivil faşist kurdistan de bi destî kontra gerila amêbî organize kerdiş.

Çolîg tekoşinê netewî de zaf şehid dayî. Nê şehidan re Çend kesî nê yî:

Seid Elçî, Cihat Elçî, İdris Ekinci, Şakîr Elçî, Ahmed Duran, Ramazan Adigüzel, Resul Altinok, M. Hayrî Durmuş, Abdullah Ekinci, Ali Riza Demirel, Zekî Adsiz, Ahmet Aytemur, Abdullah Bucuka, Vahdetin Kitay, Mustafa Ayçiçek, Mehmet Kkarasungur, Haydar Karasungur, Zekî Yıldiz, Xetip Demiralp ueb.

Nê şehidan re çend kesî bi neweşî merdî, la çî gune ke çend kesî zi bi destî Apociyan amê kiştîş.

Çolîg de halî Aborî

Debarê şarî Çolîg heta nê serranî peyinan zireat û heywanwiyekerdîş ser bi. La serranî 1980 ya pey Çolîg de miqatebiyayîşî meyesanî egmin zi dest ci kerd. Yew qisim dewijan û memuranî hukmat kuari meyesan giroti, ey meyesanî xo zimistan benî hetî Edena-Mersin a, amnan zi ûnî koyanî Çewlîg. Egminî Çolîg zaf meşhur o, heta ihrac zi beno.

Hanc 1980 ya pey zaf Çolîgij veciyayî Ewropa. Nika debarê zafî keyeyan ho pey peranî ke ewropa ra şini, beno.

Yew tek palkay hukmat zi çina Çolîg de. Têna yew palkaya „Yem-Süt“, yew zi „Et ve balik kurumu“ esta. Nê wîrd zi şexsî yî.

Ma wazenî çend hûmaranî „Peyama Kurd“ de Çolîg û navçeyanî Çolîg bidi sinasnayîş û namê dewanî Çolîg him kurdî him zi tirkî binusi. Namê dewan embazî ma yo birêz Ehmedî Dirih kerdi hedre.

PEYAMÎ Kurd

Jimare 49 | Sallî 1 | 12.08.2005

Rojnameyekî heftaney gistiye

Le Sine, Wirmê, Bokan, Seqiz,
Qurwe ...

mangirtin û Raperîn berdewame

Le

Danimark
Finlenda
Holenda...

xopisandan bo piştîwani

Laparrey 2

Abdulhamîd Abdo-

Sûriya li beramber
gewrebûnî qeyranî
herdû fakterî derewe
û nawewe

Laparrey 2

ئیسماعیل تهنیا

تور کیا.. له بەردەم دەرگای
چاوەروانیدا

٤ پەڕی ٢

بانگه‌واز

بۆ ئیعترازکردن بە سیاسەتی دەولەتی ئالمان و
هه‌روه‌ها راکه‌یه‌نه کشتیه‌کانی ئالمان و بۆمه‌حکوم
کردنی سیاسەتی دژی گه‌لی و دژی دیموکراتیکی
کۆماری ئیسلامی دهره‌ق به راپه‌ڕینی خه‌لکی
پۆزه‌لاتی کوردستان و هاوکات پشینیانی
کردن له خه‌باتی شۆرشگێڕانه و له‌خۆبێدوانه‌ی
کۆمه‌لانی خه‌لکی کوردستان، رۆژی ١٣/٨/٢٠٠٥
کوردستانیه‌کان له بەرده‌رگای پارلمانی ئەه‌له‌ی
Düsseldorf خۆپیشاندانیکی جه‌ماوه‌ری پیک
دینن . سه‌عاتی ٢ی پاش نیوه‌رۆ له‌به‌ر ده‌رگای
پارلمانی N.R.W واته Landtag کۆمه‌بینه‌وه
و له سه‌عاتی ٢ی پاش نیوه‌رۆیه‌را به شیوه‌ی
پشینیان به‌ره‌و نیو شاری دوسلدۆرف وه‌ری
ده‌که‌وین و له Burgplatz کۆمه‌بینه‌وه .
بۆه‌وه‌ی کۆمه‌لانی خه‌لکی کوردستانی ئێران
له‌به‌رانبه‌ر سه‌رکۆتی هێزه‌کانی کۆماری ئیسلامی
ئێران بێ پشت و په‌نا نه‌مینیته‌وه، ئه‌رکی سه‌رشانی
هه‌موو ئازادبووانیکی ئێرانی و هه‌موو کوردیکی
نیشتمان په‌روه‌ره که له‌و خۆپیشاندانه‌ دا به‌شدار
بکا . به‌ رێزوحورمه‌ته‌وه
هاوکاری، حیزبی دیموکراتی کوردستانی ئێران،
کۆمه‌له‌ی زه‌حمه‌تکێشانی کوردستانی ئێران،
کۆمکار، حه‌ق پار، مالی کوردی ئالمان، کۆمه‌له‌ی
کوردیه‌کانی دهره‌وه‌ی ولات(کۆمه‌ل) هاوکار،
که‌سه‌یه‌تییه سه‌ربه‌خۆنیشتمان په‌روه‌ره‌کان
کات و شویتتی خۆپیشاندانه‌که :

13.08.2005 Um 14. 00 bis18. 00
Landtag NRW
Platz des Landtag
40221Düsseldorf

Nabêt dengî Barzani bo serbexoyî zengêki tenya bêt

Laparrey 2